

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II - ΜΗ ΕΜΠΙΣΤΕΥΤΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ

Απαντήσεις της ΕΕΤΤ στις παρατηρήσεις των συμμετεχόντων παρόχων επί της από 19.07.2016 διεξαχθείσας Εθνικής Δημόσιας Διαβούλευσης της ΕΕΤΤ [σύμφωνα με το Άρθρο 17 του Ν. 4070/2012 (ΦΕΚ 82/Α/10.04.2012), και το άρθρο 6 της Οδηγίας 2002/21/ΕΚ, όπως τροποποιηθείσα, ισχύει], αναφορικά με την ανάλυση της αγοράς τερματισμού φωνητικών κλήσεων σε μεμονωμένα δίκτυα κινητής τηλεφωνίας, σε επίπεδο χονδρικής [ΑΓΟΡΑ 2 Νέας Σύστασης Ευρωπαϊκής Επιτροπής (4ος κύκλος ανάλυσης)]

Απρίλιος 2017

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

1	ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	4
2	ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΑ ΣΧΟΛΙΑ ΤΩΝ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΩΝ	5
2.1	Γενικές Παρατηρήσεις.....	5
2.1.1	Παρατήρηση 1.....	5
2.1.2	Παρατήρηση 2.....	6
2.1.3	Παρατήρηση 3.....	6
2.1.4	Παρατήρηση 4.....	7
2.1.5	Παρατήρηση 5.....	7
2.2	Ερώτηση 1: Συμφωνείτε με τα αρχικά συμπεράσματα της ΕΕΤΤ αναφορικά με τον ορισμό της λιανικής αγοράς κλήσεων προς κινητά;	8
2.2.1	Παρατήρηση 1.....	8
2.2.2	Παρατήρηση 2.....	10
2.2.3	Παρατήρηση 3.....	12
2.2.4	Παρατήρηση 4.....	13
2.3	Ερώτηση 2: Συμφωνείτε με τα αρχικά συμπεράσματα της ΕΕΤΤ αναφορικά με την έλλειψη αποτελεσματικού ανταγωνισμού στην αγορά λιανικής, απουσία ρύθμισης στη σχετιζόμενη αγορά χονδρικής;.....	14
2.3.1	Παρατήρηση 1.....	14
2.4	Ερώτηση 3: Συμφωνείτε με τα αρχικά συμπεράσματα της ΕΕΤΤ αναφορικά με τον ορισμό της χονδρικής αγοράς τερματισμού φωνητικών κλήσεων σε μεμονωμένα δίκτυα κινητής; Συμφωνείτε ότι η σχετική γεωγραφική αγορά είναι η Ελληνική Επικράτεια;.....	15
2.4.1	Παρατήρηση 1.....	15
2.5	Ερώτηση 4: Συμφωνείτε με τα αρχικά συμπεράσματα της ΕΕΤΤ σχετικά με την ανάλυση της αγοράς;	15
2.5.1	Παρατήρηση 1.....	15
2.5.2	Παρατήρηση 2.....	16
2.6	Ερώτηση 5: Συμφωνείτε με τις προτεινόμενες υποχρεώσεις παροχής πρόσβασης; Υπάρχουν κάποιες άλλες υποχρεώσεις πρόσβασης που κρίνετε ότι θα έπρεπε να επιβληθούν;	16
2.6.1	Παρατήρηση 1.....	16
2.7	Ερώτηση 6: Συμφωνείτε με τις προτεινόμενες υποχρεώσεις μη διακριτικής μεταχείρισης;	17
2.8	Ερώτηση 7: Συμφωνείτε με την προτεινόμενη υποχρέωση διαφάνειας;	17
2.8.1	Παρατήρηση 1.....	17
2.9	Ερώτηση 8: Συμφωνείτε με την προτεινόμενη υποχρέωση λογιστικού διαχωρισμού και το περιεχόμενο αυτής;	17

2.9.1	Παρατήρηση 1.....	17
2.10	Ερώτηση 9: Συμφωνείτε με την προτεινόμενη υποχρέωση ελέγχου τιμών και κοστολόγησης;	18
2.10.1	Παρατήρηση 1.....	18
2.10.2	Παρατήρηση 2.....	19
2.10.3	Παρατήρηση 3.....	20
2.10.4	Παρατήρηση 4.....	20
2.10.5	Παρατήρηση 5.....	21
2.11	Ερώτηση 10: Συμφωνείτε με τα αρχικά συμπεράσματα της ΕΕΤΤ αναφορικά με τις επιπτώσεις της ρύθμισης της αγοράς χονδρικής στη σχετιζόμενη λιανική αγορά;	21
2.11.1	Παρατήρηση 1.....	21
2.11.2	Παρατήρηση 2.....	22
3	ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.....	23
4	ΣΧΟΛΙΑ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΩΝ	24
4.1	COSMOTE	25
4.2	CYTA.....	26
4.3	FORTHNET	31
4.4	VODAFONE	33
4.5	WIND	34

1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στις 19.07.2016, η ΕΕΤΤ δημοσίευσε κείμενο Δημόσιας Διαβούλευσης αναφορικά με την πρότασή της για την ανάλυση της χονδρικής αγοράς τερματισμού φωνητικών κλήσεων σε μεμονωμένα κινητά δίκτυα [ΑΓΟΡΑ 2 Σύστασης Ευρωπαϊκής Επιτροπής], σύμφωνα με το Άρθρο 17 του Ν. 4070/2012 (ΦΕΚ 82/Α/10.04.2012), και το άρθρο 6 της Οδηγίας 2002/21/ΕΚ, όπως τροποποιηθείσα, ισχύει.

Η ΕΕΤΤ προσκάλεσε όλους τους ενδιαφερόμενους φορείς της αγοράς να απαντήσουν στην ως άνω διαβούλευση, η οποία διήρκησε από 19.07.2016 έως 16.09.2016.

Η παρούσα αναφορά παρουσιάζει τη σύνοψη των απαντήσεων των συμμετεχόντων στο κείμενο της Δημόσιας Διαβούλευσης, καθώς και τις απαντήσεις της ΕΕΤΤ αναφορικά με τα βασικότερα σημεία των παρατηρήσεων των ως άνω συμμετεχόντων. Ειδικότερα, στην Ενότητα 2 της παρούσας αναφοράς παρατίθενται τα κυριότερα σχόλια των συμμετεχόντων στη Διαβούλευση καθώς και οι απαντήσεις της ΕΕΤΤ επ' αυτών. Στην Ενότητα 3 της παρούσας αναφοράς παρουσιάζονται οι προτεινόμενες τροποποιήσεις/ ενημερώσεις που η ΕΕΤΤ προτίθεται να πραγματοποιήσει στο Σχέδιο Μέτρων της αγοράς 2, το οποίο η ΕΕΤΤ θα κοινοποιήσει στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Τέλος, στην Ενότητα 4 παρατίθενται οι απαντήσεις των συμμετεχόντων στη Διαβούλευση εξαιρουμένων των σημείων που έχουν χαρακτηριστεί από τους συμμετέχοντες ως εμπιστευτικά.

2 ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΑ ΣΧΟΛΙΑ ΤΩΝ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΩΝ

2.1 Γενικές Παρατηρήσεις

2.1.1 Παρατήρηση 1

Ένας συμμετέχων υποστηρίζει ότι η ΕΕΤΤ δεν αναλύει τις ουσιώδεις διαφορετικές συνθήκες που αντιμετωπίζει ένας MVNO σε σχέση με έναν ΠΔΚ στην ελληνική αγορά και κατά συνέπεια, οι ΠΔΚ και οι MVNOs αντιμετωπίζονται από κοινού, χωρίς να αναδεικνύονται οι ειδικές περιστάσεις και οι αντικειμενικοί περιορισμοί που αντιμετωπίζουν οι MVNOs. Σύμφωνα με το συμμετέχοντα, η αγορά κινητής στην Ελλάδα διακρίνεται από υψηλό βαθμό συγκέντρωσης και υφίστανται σοβαροί περιορισμοί στην πρόσβαση σε χονδρικές υπηρεσίες κινητής που θα επέτρεπαν την άσκηση ανταγωνιστικής πίεσης από MVNOs. Τα περιθώρια τιμολογιακής ευελιξίας των MVNOs και η δυνατότητα ενός MVNO να ασκεί ισχύ επί των τιμών του, περιορίζονται από τις αναποτελεσματικότητες του ανταγωνισμού στη χονδρική πρόσβαση και στην εκκίνηση κλήσεων.

Απάντηση ΕΕΤΤ

Η ΕΕ στη Σύσταση σχετικά με την κανονιστική ρύθμιση των τελών τερματισμού σταθερών και κινητών επικοινωνιών, περιορίζει τη δυνατότητα της Ρυθμιστικής Αρχής να θέσει ασύμμετρα τέλη τερματισμού, για μεταβατική περίοδο μέχρι 4 χρόνια, μόνο στην περίπτωση ενός νεοεισερχόμενου παρόχου κινητής, ο οποίος λειτουργεί κάτω από την ελάχιστη αποδοτική κλίμακα και πραγματοποιεί οριακό κόστος ανά μονάδα που είναι υψηλότερο από το οριακό κόστος του υποδείγματος παρόχου, αφού διαπιστωθεί ότι στην λιανική αγορά υπάρχουν φραγμοί εισόδου και επέκτασης.

Στην ενότητα 4.2 του Επεξηγηματικού Σημειώματος της Σύστασης, η ΕΕ αναφέρει ότι επί της αρχής, δεν πρέπει να υπάρχουν ασυμμετρίες μεταξύ των τελών τερματισμού των ήδη εγκατεστημένων παρόχων στην αγορά και των παρόχων που εισήλθαν στην αγορά αργότερα. Η ΕΕ από τη μία μεριά αναγνωρίζει τη χρησιμότητα μιας πολιτικής διευκόλυνσης εισόδου στην αγορά, ενώ από την άλλη σημειώνει ότι μία τέτοια πολιτική μπορεί να οδηγήσει σε μη αποτελεσματική είσοδο και ότι αναμένεται να οδηγήσει σε υψηλότερες τιμές για τους καταναλωτές. Στην ανάλυσή της, η ΕΕ θεωρεί ως σημαντικούς παράγοντες για την υιοθέτηση ασύμμετρου τέλους τερματισμού τις οικονομίες κλίμακας στα δίκτυα κινητής λόγω των απαιτήσεων κάλυψης και την ανάθεση φάσματος στους παρόχους.

Στο συγκεκριμένο πλαίσιο η ΕΕΤΤ σημειώνει ότι ένας εικονικός πάροχος δικτύου δεν αντιμετωπίζει τα συγκεκριμένα θέματα, αφού τόσο η κάλυψη, άρα και οι οικονομίες κλίμακας, όσο και η ανάθεση φάσματος αφορούν τον ΠΔΚ που τον φιλοξενεί. Κατά συνέπεια, η ΕΕΤΤ θεωρεί ότι η προσέγγισή της είναι σωστή.

Τέλος, όπως αναφέρει η ΕΕ στην ενότητα 4.1.3 του Επεξηγηματικού Σημειώματος της Σύστασης για τις σχετικές αγορές, οι εικονικοί πάροχοι (MVNOs) έχουν την ευκαιρία να επιτυγχάνουν χαμηλό μοναδιαίο κόστος ανεξάρτητα από το μερίδιό τους στην αγορά, νοικιάζοντας τις απαραίτητες δικτυακές εισροές από εγκατεστημένους ΠΔΚ, επωφελούμενοι έτσι από τις οικονομίες κλίμακας και σκοπού των τελευταίων. Το γεγονός

αυτό έχει οδηγήσει αρκετές Ρυθμιστικές Αρχές να επιβάλουν στους εικονικούς παρόχους το ίδιο τέλος τερματισμού με τους ΠΔΚ που τους φιλοξενούν.

2.1.2 Παρατήρηση 2

Ένας συμμετέχων σημειώνει ότι το κείμενο της ΕΕΤΤ κινείται απαρέγκλιτα στην κατεύθυνση του προηγούμενου κύκλου ανάλυσης, με ελάχιστες επουσιώδεις παρεκκλίσεις ως προς το περιεχόμενό του, ενώ παράλληλα στερείται μίας δυναμικής, μελλοντοστρεφούς [«forward-looking»] προσέγγισης, που να λαμβάνει επαρκώς υπόψη τις επερχόμενες εξελίξεις στην αγορά κινητής τηλεφωνίας. Στα πλαίσια αυτά ο συμμετέχων κρίνει πως η ΕΕΤΤ θα πρέπει να προσαρμόσει αναλόγως τα συμπεράσματά της όσον αφορά τον παρόντα τέταρτο κύκλο ανάλυσης της χονδρικής αγοράς τερματισμού κλήσεων σε κινητά δίκτυα με τέτοιο τρόπο, ώστε να λαμβάνει επαρκώς υπόψη τις παρούσες δυσμενείς συνθήκες αλλά και τις μελλοντικές προοπτικές της αγοράς.

Απάντηση ΕΕΤΤ

Η ΕΕΤΤ σημειώνει ότι οι αγορές τερματισμού σε δίκτυα σταθερής και κινητής είναι οι μόνες αγορές που έχουν μεταφερθεί αυτούσιες και στις τρεις Συστάσεις της ΕΕ για τις σχετικές αγορές (2003, 2007 και 2014), δεδομένου ότι αποτελούν τις λιγότερο αναπαράξιμες χονδρικές υπηρεσίες για τις λιανικές υπηρεσίες φωνής. Είναι συνεπώς φανερό ότι στη συγκεκριμένη αγορά οι αλλαγές μεταξύ των διαδοχικών κύκλων ανάλυσης είναι περιορισμένες.

Η ΕΕΤΤ έλαβε υπόψη της και αξιολόγησε όλες τις αλλαγές από τον προηγούμενο κύκλο, όπως για παράδειγμα την είσοδο του εικονικού παρόχου, την επίδραση των υπηρεσιών ΟΤΤ, την είσοδο της τεχνολογίας 4G (LTE), κλπ. Επίσης η ΕΕΤΤ αιτιολόγησε την επιβολή των ρυθμιστικών υποχρεώσεων που προτείνει στο Σχέδιο Μέτρων, οι οποίες βασίζονται στη φύση της αποτυχίας της αγοράς και είναι οι κατάλληλες και αναλογικές για τον τρέχοντα κύκλο ανάλυσης.

2.1.3 Παρατήρηση 3

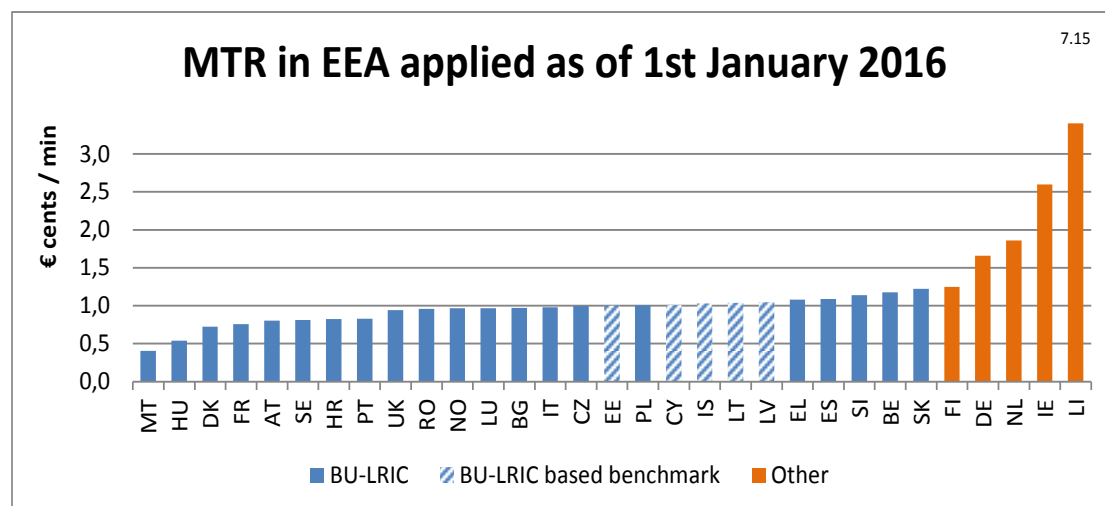
Ένας συμμετέχων σημειώνει ότι οι αποκλίνουσες ρυθμιστικές επιλογές ρυθμιστικών αρχών αρκετών κρατών – μελών οδήγησαν σε μία ασυμμετρία τελών τερματισμού εντός της ενιαίας Ευρωπαϊκής οικονομικής αγοράς και σε μία ανακατεύθυνση χρηματορροών προς τα δίκτυα κινητής τηλεφωνίας, με την Ελλάδα να βρίσκεται μεταξύ των χωρών που επλήγησαν οικονομικά περισσότερο. Στο πλαίσιο αυτό, ο συμμετέχων καλεί την ΕΕΤΤ να προβεί σε πιο ισορροπημένες ρυθμιστικές επιλογές, που δεν θα καταστήσουν τις Ελληνικές εταιρίες κινητής τηλεφωνίας πρωτοστάτριες στην οικονομική απώλεια.

Απάντηση ΕΕΤΤ

Η ΕΕΤΤ συμφωνεί με την άποψη του συμμετέχοντα ότι υπάρχει ασυμμετρία στα τέλη τερματισμού εντός της ενιαίας Ευρωπαϊκής Οικονομικής Αγοράς. Υπενθυμίζει όμως ότι το μοντέλο bottom up pure LRIC με βάση το οποίο υπολογίζονται τα τέλη τερματισμού σε δίκτυα κινητής τηλεφωνίας αναπτύχθηκε με βάση στοιχεία που υπέβαλαν οι πάροχοι κινητής τηλεφωνίας και πραγματοποιήθηκε διαβούλευση των αρχών του εν λόγω μοντέλου με τους ενδιαφερόμενους φορείς το 2012. Για την ανάπτυξη του εν λόγω μοντέλου η ΕΕΤΤ ακολούθησε τη Σύσταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 7ης Μαΐου 2009 σχετικά με την

κανονιστική ρύθμιση των τελών τερματισμού σταθερών και κινητών επικοινωνιών στην ΕΕ όπως και η πλειοψηφία των χωρών στην ΕΕ.

Επιπρόσθετα η ΕΕΤΤ σημειώνει (βλ. σχήμα κατωτέρω)¹ ότι το τέλος τερματισμού στην Ελλάδα για το 2016 είναι υψηλότερο σε σχέση με τον μέσο όρο των αντίστοιχων τελών τερματισμού των λοιπών χωρών της ΕΕ.

2.1.4 Παρατήρηση 4

Ένας συμμετέχων υποστηρίζει ότι η ΕΕΤΤ περιλαμβάνει μεν τους εικονικούς παρόχους κινητής τηλεφωνίας (MVNOs) στον κύκλο των υπό ρύθμιση παρόχων, αλλά αφήνει όμως ανοιχτό το ενδεχόμενο για παρρεκλίσεις στη ρύθμισή τους σε σχέση με τους λοιπούς παρόχους. Ο συμμετέχων θεωρεί ότι δεν θα πρέπει να υπάρξει ρυθμιστική διάκριση υπέρ των MVNOs σε σχέση με τους λοιπούς παρόχους παρά μόνο με βάση τις αυστηρές προϋποθέσεις περί ασύμμετρης ρύθμισης, που θέτει η σχετική υπ' αρ. 2009/396/ΕΚ Σύσταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Απάντηση ΕΕΤΤ

Η ΕΕΤΤ σημειώνει ότι η μόνη διαφοροποίηση του εικονικού παρόχου αφορά τη μη επιβολή της υποχρέωσης του λογιστικού διαχωρισμού, την οποία θεωρεί μη αναλογική σε σχέση με το μέγεθος του εικονικού παρόχου. Η Σύσταση της ΕΕ για τη ρύθμιση των τελών τερματισμού εξετάζει τις προϋποθέσεις ασύμμετρης ρύθμισης του τέλους τερματισμού, η οποία δεν προτείνεται από την ΕΕΤΤ.

2.1.5 Παρατήρηση 5

Ένας συμμετέχων υποστηρίζει ότι από το 2012 μέχρι σήμερα η θέση του ομίλου ΟΤΕ στην λιανική αγορά κινητής τηλεφωνίας έχει ενισχυθεί σημαντικά, με την COSMOTE να κατέχει

¹ BOR(16)90 Termination rates at European level January 2016

σήμερα μερίδιο 56% της αγοράς καρτοκινητής και 49,8% στην αγορά κινητής με συμβόλαιο εντός του 2015. Σύμφωνα με τον συμμετέχοντα ο όμιλος ΟΤΕ βρίσκεται σε θέση να θέτει σε λειτουργία δικτυακά αποτελέσματα [network effects], τα οποία του δίνουν μία κεκτημένη ταχύτητα αύξησης μεριδίων αγοράς, που είναι εξαιρετικά δύσκολα να αντιπαλευτούν από τον ανταγωνισμό. Ο συμμετέχων καλεί την ΕΕΤΤ κατά τη διαμόρφωση των ρυθμιστικών της επιλογών σε σχέση με την αγορά τερματισμού κινητής τηλεφωνίας να λάβει υπόψη της (α) την ισχυροποίηση της θέσης του ομίλου ΟΤΕ, που πλέον εισέρχεται σε δεσπόζουσα θέση στην αντίστοιχη αγορά λιανικής, και (β) την μακροχρόνια και χωρίς προηγούμενο οικονομική κρίση, που έχει εξαιρετικά αρνητικό αντίκτυπο στους Παρόχους Δικτύων Κινητής (ΠΔΚ).

Απάντηση ΕΕΤΤ

Όπως αναφέρεται αναλυτικά στο κείμενο της Δημόσιας Διαβούλευσης, η ΕΕΤΤ, σε όλα τα στάδια της εξέτασής της (ορισμός, ανάλυση ανταγωνισμού και επιβολή κανονιστικών υποχρεώσεων) ενεργεί σύμφωνα με το ισχύον κανονιστικό πλαίσιο και λαμβάνει υπόψη τις εθνικές συνθήκες. Ειδικά, για την αντίστοιχη αγορά λιανικής που αναφέρει ο συμμετέχων, η ΕΕΤΤ σημειώνει ότι η αντίστοιχη αγορά λιανικής που εξετάζεται στο πλαίσιο της παρούσας εξέτασης είναι η λιανική αγορά κλήσεων προς κινητά και όχι η αγορά καρτοκινητής ή η αγορά κινητής με συμβόλαιο.

2.2 Ερώτηση 1: Συμφωνείτε με τα αρχικά συμπεράσματα της ΕΕΤΤ αναφορικά με τον ορισμό της λιανικής αγοράς κλήσεων προς κινητά;

2.2.1 Παρατήρηση 1

Ένας συμμετέχων διαφωνεί με τον ορισμό της λιανικής αγοράς από την ΕΕΤΤ, θεωρώντας ότι ως λιανική αγορά πρέπει να οριστεί η λιανική αγορά παροχής κινητών επικοινωνιών. Ο συμμετέχων υποστηρίζει ότι, σύμφωνα με τις αποφάσεις και τις συστάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η λιανική αγορά περιλαμβάνει όλες τις υπηρεσίες (φωνή, sms και data) σε όλες τους τις εκφάνσεις (εκκίνηση και τερματισμός, όπου υφίσταται), δεδομένου ότι ο συνδρομητής προμηθεύεται το σύνολο των υπηρεσιών αυτών από τον πάροχο κινητής που επιλέγει και δεν διακρίνει ανάμεσα στις υπηρεσίες αυτές, ώστε να επιλέξει π.χ. διαφορετικό πάροχο για την εκκίνηση και διαφορετικό για τον τερματισμό ή διαφορετικό πάροχο για κάθε μία υπηρεσία.

Απάντηση ΕΕΤΤ

Καταρχάς θα πρέπει να επισημανθεί ότι ο ορισμός της «σχετικής αγοράς» δεν αποτελεί αυτοσκοπό, αλλά ένα ενδιάμεσο στάδιο, ένα μέσο που θέτει το πλαίσιο μέσα στο οποίο θα εξετασθούν οι ανταγωνιστικές πιέσεις που δέχεται ένα προϊόν ή μια υπηρεσία. Η εν λόγω προσέγγιση δεν είναι μια αφηρημένη, στατική διαδικασία αλλά αντίθετα έχει δυναμικό χαρακτήρα και πρέπει πάντα να στηρίζεται σε μια συνολική προσέγγιση όλων των σχετικών αγορών, λαμβάνοντας υπόψη τα διαθέσιμα στοιχεία αναφορικά με τις συμπεριφορές που έλαβαν χώρα στο παρελθόν καθώς και τη μελλοντοστρεφή ανάλυση (forward looking analysis) για το χρονικό ορίζοντα της εξεταζόμενης περιόδου, κατά τρόπο ώστε να

αντικατοπτρίζει τα χαρακτηριστικά εκείνα των σχετικών αγορών χονδρικής και λιανικής καθώς και τους παράγοντες που είναι πιθανό να επηρεάσουν την ανάπτυξη του ανταγωνισμού σε αυτές. Όπως αναφέρεται αναλυτικά στο κείμενο της Δημόσιας Διαβούλευσης, σύμφωνα με το σημείο 7 του Προοιμίου της νέας Σύστασης για τις σχετικές αγορές, αφετηρία για τον προσδιορισμό των αγορών χονδρικής που επιδέχονται εκ των προτέρων ρύθμιση είναι, τόσο για την Επιτροπή όσο και για τις εθνικές ρυθμιστικές αρχές, η ανάλυση των αντίστοιχων αγορών λιανικής σε μια μελλοντοστρεφή προσέγγιση (forward looking) λαμβάνοντας υπόψη την υποκαταστασιμότητα από πλευράς προσφοράς και ζήτησης. Περαιτέρω για την οριοθέτηση της σχετικής αγοράς λαμβάνονται υπόψη η ομοιογένεια των συνθηκών του ανταγωνισμού μεταξύ προϊόντων, καθώς και η ύπαρξη κοινών περιορισμών (πιέσεων) στην διαμόρφωση των τιμών μεταξύ προϊόντων / υπηρεσιών που με βάση κριτήρια αυστηρά υποκαταστασιμότητας προσφοράς / ζήτησης δεν εμπίπτουν στην ίδια αγορά.

Το σημείο 10 του προοιμίου της ίδιας Σύστασης προβλέπει ότι εάν η αγορά λιανικής δεν έχει προοπτικές να είναι πραγματικά ανταγωνιστική χωρίς εκ των προτέρων ρύθμιση, θα πρέπει να αξιολογούνται οι αντίστοιχες αγορές χονδρικής που επιδέχονται εκ των προτέρων ρύθμιση σύμφωνα με το άρθρο 16 της οδηγίας 2002/21/ΕΚ. Από την άλλη πλευρά, εάν η εξεταζόμενη αγορά λιανικής έχει προοπτικές να είναι πραγματικά ανταγωνιστική χωρίς την εκ των προτέρων ρύθμιση της ή των αντίστοιχων αγορών χονδρικής, αυτό θα πρέπει να οδηγεί την εθνική ρυθμιστική αρχή στο συμπέρασμα ότι δεν χρειάζεται πλέον ρύθμιση σε επίπεδο χονδρικής. Στην περίπτωση αυτή, θα πρέπει να αξιολογούνται οι αντίστοιχες σχετικές αγορές χονδρικής με απώτερο σκοπό την άρση της εκ των προτέρων κανονιστικής ρύθμισης.

Ο ορισμός της αγοράς εν προκειμένω διευκολύνει την αξιολόγηση του κατά πόσο οι τελικοί χρήστες ενός προϊόντος «προστατεύονται» από αποτελεσματικό ανταγωνισμό και επομένως κατά πόσο υφίσταται ανάγκη επιβολής εκ των προτέρων (ex ante) κανονιστικής ρύθμισης. Το σημείο εκκίνησης οφείλει πάντα να είναι το προϊόν εκείνο σχετικά με το οποίο ανακύπτει το ερώτημα ανταγωνισμού ('Focal product'), ήτοι εν προκειμένω μια φωνητική κλήση η οποία γίνεται από τον καλούντα στον κινητό αριθμό του καλούμενου.

Συγκεκριμένα, στο Επεξηγηματικό Σημείωμα της Σύστασης², ειδικά για την αγορά 2, αναφέρεται ότι η ανάλυση της υποκατάστασης προσφοράς και της ζήτησης υποδεικνύει ότι σήμερα ή στο άμεσο μέλλον, δεν υπάρχουν υποκατάστατα σε επίπεδο χονδρικής που θα μπορούσαν να ασκήσουν ανταγωνιστική πίεση στον καθορισμό των τελών τερματισμού σε ένα δίκτυο. Παρά το γεγονός ότι τα τέλη τερματισμού κλήσεων μπορεί να περιορίζονται θεωρητικά από υποκατάστατα ζήτησης σε επίπεδο λιανικής, τα οποία αποτελούν εναλλακτικές λύσεις της πραγματοποίησης κλήσης στον ενδιαφερόμενο συνδρομητή, ακόμη και η ύπαρξη υποκατάστατων σε επίπεδο λιανικής, μια διευρυμένη αγορά λιανικής, η οποία θα συμπεριλαμβάνει για παράδειγμα κλήσεις προς σταθερά και κλήσεις προς κινητά, δεν οδηγεί σε δυνατότητα υποκατάστασης σε επίπεδο χονδρικής. Έτσι, ο ορισμός της λιανικής αγοράς δεν έχει επιπτώσεις για τον ορισμό χονδρικής αγοράς, αλλά μπορεί να έχει συνέπειες για την εκτίμηση της ΣΙΑ.

Συνεπώς, ειδικά για την εξέταση της αγοράς τερματισμού φωνητικών κλήσεων σε μεμονωμένα δίκτυα κινητής τηλεφωνίας, σε επίπεδο χονδρικής (Αγορά 2), ο ορισμός της λιανικής αγοράς που προτείνει η ΕΕΤΤ είναι ο πλέον κατάλληλος δεδομένου ότι η λιανική

² παρ. 4.1.3, σελ. 28

αγορά των κλήσεων που τερματίζουν προς κινητά είναι η αντίστοιχη αγορά λιανικής της χονδρικής αγοράς 2. Αντίθετα, η προτεινόμενη από το συμμετέχοντα λιανική αγορά που περιλαμβάνει όλες τις υπηρεσίες (φωνή, sms και data) σε όλες τους τις εκφάνσεις (εκκίνηση και τερματισμός, όπου υφίσταται) περιλαμβάνει και υπηρεσίες που δεν είναι αντίστοιχες των υπηρεσιών που περιλαμβάνονται στην αγορά 2 όπως για παράδειγμα τις κλήσεις από κινητά προς διεθνείς προορισμούς και συνεπώς ο προσδιορισμός αυτής της αγοράς ως αντίστοιχης λιανικής αγοράς μπορεί να οδηγήσει σε εσφαλμένα συμπεράσματα - έπειτα από την ανάλυση των προοπτικών ανταγωνισμού - αναφορικά με την ανάγκη εκ των προτέρων ρύθμισης της αγοράς 2.

Επιπλέον, η ίδια η ΕΕ στο Επεξηγηματικό της Σημείωμα, αναφέροντας ότι μια διευρυμένη αγορά λιανικής που αντιστοιχεί στην αγορά 2 θα μπορούσε για παράδειγμα να συμπεριλαμβάνει κλήσεις προς σταθερά και κλήσεις προς κινητά, αναγνωρίζει ουσιαστικά ότι η αντίστοιχη αγορά λιανικής της αγοράς 2 της Σύστασης είναι η λιανική αγορά των κλήσεων που τερματίζουν σε κινητά δίκτυα. Η ΕΕΤΤ εκτιμά ότι ακόμη και στην περίπτωση ορισμού χωριστών λιανικών αγορών κλήσεων προς κινητά ανάλογα με την προέλευση των κλήσεων δεδομένου ότι μία κλήση από κινητό μπορεί να μην θεωρηθεί υποκατάστατο μίας κλήσης από σταθερό (πχ. αγορά κλήσεων από σταθερά προς κινητά, αγορά κλήσεων από κινητά προς κινητά), ο εν λόγω ορισμός δεν θα διαφοροποιούσε τα συμπεράσματα της παρούσας ανάλυσης της καθώς το προτεινόμενο σχέδιο μέτρων αφορά τις αγορές χονδρικής τερματισμού κλήσεων προς κινητά οι οποίες είναι ίδιες ανεξάρτητα από την προέλευση της κλήσης. Σύμφωνα με το συμπέρασμα της ΕΕΤΤ οι εναλλακτικές μορφές επικοινωνίας με ένα κινητό αριθμό σε επίπεδο λιανικής που εξετάσθηκαν στο κείμενο της διαβούλευσης δεν είναι σε θέση να ασκήσουν ανταγωνιστική πίεση στη διαμόρφωση της τιμής κλήσεων σε κινητά δίκτυα, και άρα να επηρεάσουν τον ορισμό της αγοράς χονδρικής.

Τέλος, σημειώνεται ότι ο εν λόγω ορισμός λιανικής, ο οποίος γίνεται στο πλαίσιο της εξέτασης των μεμονωμένων αγορών χονδρικής τερματισμού κλήσεων προς κινητά, δεν περιορίζει τυχόν άλλους ορισμούς στους οποίους μπορεί να προβεί η ΕΕΤΤ στο πλαίσιο εξέτασης άλλων αγορών ή υποθέσεων, ιδίως στο πλαίσιο ex post εφαρμογής της νομοθεσίας περί ελεύθερου ανταγωνισμού.

2.2.2 Παρατήρηση 2

Ένας συμμετέχων υποστηρίζει ότι η ΕΕΤΤ δεν παρέχει αναλυτικές πληροφορίες αναφορικά με την έρευνα καταναλωτών και για τη χρήση των υπηρεσιών ΟΤΤ. Ο συμμετέχων θεωρεί ότι οι υπηρεσίες ΟΤΤ αποτελούν πολύ σημαντικό ανταγωνιστικό παράγοντα στην αγορά λιανικής και ότι, ακόμη και αν δεν αποτελούν υποκατάστατα, επηρεάζουν πολύ σημαντικά τον ανταγωνισμό στην αγορά αυτήν ως παραπλήσιες υπηρεσίες. Ο συμμετέχων θεωρεί ακόμα ότι θα πρέπει να ληφθεί υπόψη η δυναμική της διάδοσης των υπηρεσιών ΟΤΤ στην αγορά (forward looking). Ένας άλλος συμμετέχων (FORTHNET) θεωρεί ότι οι θέσεις της ΕΕΤΤ επί του συγκεκριμένου ζητήματος χρήζουν περαιτέρω ανάπτυξης και τεκμηρίωσης και προτείνει να γίνει ανάλυση και ποιοτικών παραμέτρων αναφορικά με την αξία της τηλεφωνικής κίνησης που εξυπηρετείται μέσω εναλλακτικών εφαρμογών τηλεφωνίας, καθώς η εμπορική αξία της δυνατότητας συμπληρωματικής χρήσης τέτοιων εφαρμογών βαίνει αυξανόμενη, ιδίως για ειδικές κοινωνικές ομάδες όπως μετανάστες, φοιτητές κλπ. Τέλος, ένας τρίτος συμμετέχων (Vodafone) τονίζει ότι η ΕΕΤΤ οφείλει να παρακολουθεί στενά τις εξελίξεις καθώς μπορεί να παρατηρηθούν ταχείες αλλαγές. Προς επίρρωση

αναφέρει το παράδειγμα της προσφοράς του Viber για δωρεάν κλήσεις για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα.

Απάντηση ΕΕΤΤ

Όπως αναφέρθηκε και στο κείμενο της δημόσιας διαβούλευσης, με τη χρήση των έξυπνων συσκευών (smartphones) ο χρήστης έχει τη δυνατότητα να πραγματοποιήσει κλήσεις μέσω εφαρμογών τηλεφωνίας VoIP (π.χ. Skype, Viber), οι οποίες χρησιμοποιούν είτε το δίκτυο δεδομένων του παρόχου, ή διαθέσιμο WIFI δίκτυο το οποίο δεν σχετίζεται με τον πάροχο κινητής τηλεφωνίας.

Η ΕΕΤΤ, όπως αναφέρεται και στο κείμενο της δημόσιας διαβούλευσης, διεξήγαγε έρευνα καταναλωτών τον Μάρτιο και Απρίλιο του 2015. Η έρευνα έγινε με προσωπικές συνεντεύξεις στα νοικοκυριά των ερωτώμενων και χρήση δομημένου ερωτηματολογίου. Πραγματοποιήθηκε στο σύνολο της χώρας, σε 2008 άνδρες και γυναίκες ηλικίας 18 ετών και άνω.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της έρευνας αυτής, τη χρονική εκείνη στιγμή, το 44% των ερωτηθέντων καταναλωτών είχε στην κατοχή του έξυπνη τερματική συσκευή (smartphone) η οποία επιτρέπει την πρόσβαση στο διαδίκτυο, ενώ από το υπόλοιπο 56% που δεν είχε στην κατοχή του τέτοια συσκευή, το 82% δήλωσε ότι δεν είχε σκοπό να αποκτήσει τέτοια συσκευή τους επόμενους 9 μήνες. Ωστόσο, ακόμα και η κατοχή smartphone δεν αποδεικνύει την τακτική χρήση από τον συνδρομητή υπηρεσιών δεδομένων και δη τηλεφωνίας. Πράγματι, από τους ερωτηθέντες οι οποίοι απήντησαν ότι είναι χρήστες υπηρεσιών κινητής τηλεφωνίας, μόλις το 29% είχαν καθημερινή πρόσβαση στο διαδίκτυο, γεγονός το οποίο αποδεικνύει ότι η πρόσβαση στο διαδίκτυο δεν χρησιμοποιήθηκε από την πλειοψηφία των χρηστών διαδικτύου, για να αντικαταστήσει τις καθημερινές ανάγκες τους σε τηλεφωνική επικοινωνία. Σε ερώτηση προς τους χρήστες κινητής τηλεφωνίας τι θα έκαναν αν αυξανόταν το κόστος για την πραγματοποίηση κλήσης από το κινητό τηλέφωνο κατά 10%, μόνο το 7% απήντησε ότι θα επεδίωκε να πραγματοποιήσει κλήσεις από το κινητό μέσω εφαρμογών VoIP (π.χ. Viber). Από την ίδια έρευνα προέκυψε ότι το 70% των ερωτηθέντων δεν κάνουν κλήσεις VoIP από το κινητό τους, ενώ το 9% δεν ξέρει καν τη συγκεκριμένη δυνατότητα. Από το 20% των ερωτηθέντων που χρησιμοποιεί το κινητό του για κλήσεις VoIP, το 58% κάνει το μικρότερο ποσοστό κλήσεων μέσω VoIP, ενώ το 12% χρησιμοποιούν εφαρμογές VoIP κυρίως για διεθνείς κλήσεις και αποστολή SMS.

Η ΕΕΤΤ γνωρίζει ότι υπάρχουν νεότερες μελέτες οι οποίες παρέχουν επικαιροποιημένα στοιχεία σχετικά με τη χρήση έξυπνων τερματικών κινητών συσκευών, καθώς και τη χρήση του διαδικτύου μέσω κινητού δικτύου. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με έρευνα εταιρείας δημοσκοπήσεων της οποίας τα αποτελέσματα δημοσιεύτηκαν στην ιστοσελίδα του ΣΕΠΕ³ τον Ιανουάριο του 2017: «Στα τέλη του 3ου τριμήνου του 2016, το 49% του ελληνικού κοινού συνδεόταν καθημερινά στο Ίντερνετ από το κινητό του». Σύμφωνα με την ίδια έρευνα: «..... ήδη από τα τέλη περασμένου Οκτωβρίου, περισσότεροι από έξι στους δέκα Έλληνες (το 66,6%) είναι κάτοχοι smartphone.». Επιπρόσθετα, σύμφωνα με τη μελέτη του ΕΙΤΟ (European IT Observatory) η οποία επίσης δημοσιεύτηκε τον Ιανουάριο του 2017 στην ιστοσελίδα του ΣΕΠΕ, η αγορά Συσκευών Κινητής Τηλεφωνίας, στην Ελλάδα μειώθηκε το 2016 και θα περιοριστεί περαιτέρω το 2017. «Εξαίρεση από την αρνητική

³<http://www.sepe.gr/gr/research-studies/article/8254839/to-49-ton-ellinon-sundeetai-kathimerina-sto-diadiktuo-apo-to-kinito/>

πορεία της αγοράς των συσκευών δεν αποτελούν ούτε καν τα Έξυπνα Κινητά Τηλέφωνα - smartphones, όπου περιορίστηκαν κατά 5,9% το 2016 (έναντι ανόδου 29,6% το 2015), ενώ για το 2017 αναμένεται νέα μείωση 7,1%»⁴.

Τα στοιχεία αυτά δίνουν μία σαφή ένδειξη ότι η διείσδυση των υπηρεσιών τηλεφωνίας μέσω διαδικτύου ακόμα δεν είναι σε τέτοιο επίπεδο ώστε να υποκαταστήσει την χρήση των παραδοσιακών υπηρεσιών κινητής τηλεφωνίας.

Επιπρόσθετα, η ΕΕΤΤ εξετάζοντας από λειτουργική άποψη τις υπηρεσίες τερματισμού κλήσης σε κινητό δίκτυο και σε κινητό τηλέφωνο μέσω διαδικτύου, διαπίστωσε, όπως αναφέρεται και στο κείμενο της διαβούλευσης, ότι ακόμα δεν μπορούν να θεωρηθούν υποκατάστατες υπηρεσίες. Η ΕΕΤΤ παραπέμπει τους συμμετέχοντες στο κείμενο της διαβούλευσης όπου αναλυτικά παρουσιάζονται οι λειτουργικές διαφορές που διαπιστώνει, τόσο στην περίπτωση πραγματοποίησης κλήσης μέσω WIFI δικτύου, όσο και με τη χρήση εφαρμογών τηλεφωνίας VoIP, μέσω του δικτύου κινητής τηλεφωνίας. Η ΕΕΤΤ θεωρεί ότι οι διαφορές αυτές, καθώς και η ποιότητα της κλήσης μέσω διαδικτύου η οποία ακόμα δεν είναι αντίστοιχη με αυτή της κλήσης μέσω κινητού δικτύου δεν θα επιτρέψουν την αύξηση της χρήσης των υπηρεσιών OTT σε τέτοιο βαθμό ώστε να ασκήσουν ανταγωνιστικό περιορισμό στην παροχή χονδρικού τερματισμού σε κινητά δίκτυα για την παροχή υπηρεσιών τηλεφωνίας μέσα στο πλαίσιο του παρόντος κύκλου ανάλυσης. Σε αυτό το συμπέρασμα εξάλλου οδηγούν και οι ανωτέρω ενδείξεις από την έρευνα καταναλωτών της ΕΕΤΤ.

Ωστόσο, η ΕΕΤΤ θα παρακολουθεί στενά τις εξελίξεις ώστε να εντοπίσει εγκαίρως οποιεσδήποτε αλλαγές στη χρήση των υπηρεσιών δεδομένων και ειδικότερα των υπηρεσιών τηλεφωνίας μέσω διαδικτύου, οι οποίες μπορεί να επηρεάσουν τον ανταγωνισμό στην αγορά τερματισμού κλήσεων στα κινητά δίκτυα.

2.2.3 Παρατήρηση 3

Ένας συμμετέχων σημειώνει ότι η επικοινωνία μέσω τηλεφωνίας VoIP πάνω από το δίκτυο κινητής τηλεφωνίας (στην περίπτωση όπου και ο καλούμενος δέχεται την κλήση μέσω εφαρμογής VoIP), δεν προϋποθέτει χρήση σύνδεσης δεδομένων και από τους δύο συμμετέχοντες, συνεπώς ο καλούμενος μπορεί να δεχτεί την κλήση στο δίκτυο κινητής ή σταθερής χωρίς να χρησιμοποιεί σύνδεση δεδομένων. Ως εκ τούτου ο συμμετέχων θεωρεί ότι δεν είναι ακριβές το συμπέρασμα ότι αν ο καλούμενος μπορεί να επιλέξει να δεχτεί την κλήση μέσω κλασσικής τεχνολογίας ή μέσω VoIP, θα επέλεγε την πρώτη, εφόσον θα ήταν χωρίς χρέωση καθώς την κλήση από τον καλούμενο που χρησιμοποιεί VoIP μπορεί να την δεχτεί χωρίς χρέωση στο παραδοσιακό δίκτυο.

Απάντηση ΕΕΤΤ

Πράγματι, όπως ο συμμετέχων αναφέρει, υπάρχει σήμερα η δυνατότητα, ο καλούμενος να δεχτεί μία κλήση που εκκινεί από εφαρμογή τηλεφωνίας μέσω διαδικτύου, όπως το Viber, στο δίκτυο κινητής ή σταθερής χωρίς να χρησιμοποιεί σύνδεση δεδομένων. Ωστόσο, ο τερματισμός αυτής της κλήσης επιφέρει χρέωση για τον καλούντα, όπως και ο τερματισμός μίας κλήσης που εκκινεί από οποιοδήποτε άλλο δίκτυο. Αν συνυπολογιστεί το κόστος της

⁴ http://www.sepe.gr/gr/EITO/article/8285485/greek_telco_market/?issue=16

χρήσης δεδομένων, αλλά και οι παράγοντες οι οποίοι αναφέρονται στο κείμενο της δημόσιας διαβούλευσης και οι οποίοι διαφοροποιούν την ποιότητα και τη λειτουργικότητα μίας κλήσης η οποία δρομολογείται μέσω διαδικτύου από μία κλήση που τερματίζει σε δίκτυο κινητής τηλεφωνίας, η ΕΕΤΤ δεν βλέπει επί του παρόντος σημαντικό λόγο γιατί μια τέτοια υλοποίηση να είναι προτιμητέα σε σχέση με την παραδοσιακή τηλεφωνία.

2.2.4 Παρατήρηση 4

Ένας συμμετέχων υποστηρίζει ότι η ανάλυση της ΕΕΤΤ για τις υπηρεσίες ΟΤΤ δεν είναι μελλοντοστρεφής. Κατά την αξιολόγηση της επίπτωσης των υπηρεσιών ΟΤΤ η ΕΕΤΤ δεν έλαβε υπόψη τις τις σημαντικές αλλαγές που έχουν επέλθει από τον προηγούμενο κύκλο ανάλυσης και συγκεκριμένα: την επέκταση των δικτύων 3G που επιτρέπουν μεγαλύτερες ταχύτητες δεδομένων, την πτώση των λιανικών τιμών των υπηρεσιών δεδομένων, την αύξηση του αριθμού των συνδρομητών κατόχων smartphone, την αύξηση χρήσης των υπηρεσιών δεδομένων και την εξοικείωση των συνδρομητών με υπηρεσίες δεδομένων και τη διάδοση υπηρεσιών ΟΤΤ. Σύμφωνα με τον συμμετέχοντα, η ΕΕΤΤ πρέπει να εκτιμήσει πως οι ανωτέρω παράγοντες θα επηρεάσουν την αγορά κατά τη διάρκεια του παρόντος κύκλου ανάλυσης, ενώ ο ίδιος καταλήγει στο συμπέρασμα ότι οι φωνητικές κλήσεις μέσω ΟΤΤ υπηρεσιών ασκούν ήδη ανταγωνιστική πίεση στις υπηρεσίες κινητής τηλεφωνίας και συνεπώς απαιτείται ρυθμιστική παρέμβαση σε παρόχους υπηρεσιών ΟΤΤ.

Απάντηση ΕΕΤΤ

Η ΕΕΤΤ δεν αρνείται ότι οι φωνητικές κλήσεις μέσω ΟΤΤ υπηρεσιών θα γίνονται πιο δημοφιλείς με την πάροδο του χρόνου και την επέκταση των δικτύων 3G και 4G, αλλά εμμένει στον ισχυρισμό της ότι δεν ασκούν ικανή ανταγωνιστική πίεση στις υπηρεσίες κινητής τηλεφωνίας. Όπως αναφέρθηκε και πιο πάνω, στην Παρατήρηση 2 της Ερώτησης 1, στην Ελλάδα η διείσδυση των έξυπνων τερματικών συσκευών είναι ακόμα χαμηλή με αποτέλεσμα σχεδόν η μισή περίπου συνδρομητική βάση να μην μπορεί να κληθεί μέσω υπηρεσιών τηλεφωνίας μέσω διαδικτύου. Η ΕΕΤΤ αναγνωρίζει ότι με την πάροδο του χρόνου η ασυμβατότητα αυτή θα μειωθεί με την αύξηση της διείσδυσης των smartphones, ωστόσο προς το παρόν δεν μπορεί ακόμα να θεωρηθεί ότι η παραδοσιακή τηλεφωνία μέσω κινητού δικτύου μπορεί να υποκατασταθεί με τηλεφωνία μέσω ΟΤΤ.

Περαιτέρω, σύμφωνα με στοιχεία της ΕΕΤΤ, στο τέλος του α' εξαμήνου του 2016 οι συνδρομητές κινητής τηλεφωνίας ανέρχονταν σε 12.510.351, ενώ οι συνδρομητές κινητής τηλεφωνίας οι οποίοι έκαναν χρήση υπηρεσιών δεδομένων τον Ιούνιο του 2016 ανήρθαν σε 4.911.161. Ο αριθμός αυτός αφορά τους συνδρομητές κινητής τηλεφωνίας οι οποίοι είτε έχουν πακέτο κινητής που συμπεριλαμβάνει χρήση δεδομένων, είτε αγόρασαν επιπρόσθετο πακέτο δεδομένων, είτε έκαναν χρήση δεδομένων βάσει τιμοκαταλόγου. Ο αριθμός υποδεικνύει ότι μόλις το 39% του συνολικού αριθμού ενεργών συνδρομητών κινητής τηλεφωνίας χρησιμοποίησε υπηρεσίες δεδομένων στο δεύτερο τρίμηνο του 2016.

Επιπρόσθετα, ο συμμετέχων αναφέρει την αύξηση της χρήσης των υπηρεσιών δεδομένων και την εξοικείωση των συνδρομητών με υπηρεσίες δεδομένων και τη διάδοση υπηρεσιών ΟΤΤ. Προς επίρρωση των ισχυρισμών του παραθέτει στοιχεία από ένα δίκτυο κινητής τηλεφωνίας που υποδεικνύουν τη σημαντική αύξηση της χρήσης υπηρεσιών δεδομένων τα τελευταία 3 έτη (συγκεκριμένα την αύξηση των Mbs που κινήθηκαν στο δίκτυο αυτό). Ωστόσο, η ΕΕΤΤ δεν έχει κανένα στοιχείο που να υποδεικνύει ότι η αύξηση αυτή της κίνησης των υπηρεσιών δεδομένων οφείλεται σε χρήση υπηρεσιών τηλεφωνίας. Πράγματι, τα

στοιχεία από την έρευνα καταναλωτών της ΕΕΤΤ (βλ. Παρατήρηση 2, Ερώτηση 1) υποδεικνύουν ότι η αύξηση των υπηρεσιών δεδομένων δεν οφείλεται κατά κύριο λόγο σε χρήση εφαρμογών διαδικτύου για τηλεφωνία.

Σύμφωνα με στοιχεία της ΕΕΤΤ, κατά το πρώτο εξάμηνο του 2016, η κίνηση υπηρεσιών δεδομένων που παρατηρήθηκε στα δίκτυα κινητής τηλεφωνίας ανερχόταν σε 19.140.518.855 MBs ενώ κατά το πρώτο εξάμηνο του 2015 αντίστοιχα ήταν 13.030.889.183 MBs. Αντίστοιχα τα λεπτά τηλεφωνίας που τερμάτισαν σε δίκτυα κινητής τηλεφωνίας το πρώτο εξάμηνο του 2016 ανέρχονταν σε 13.080 εκατομμύρια λεπτά ενώ αντίστοιχα το πρώτο εξάμηνο του 2015 ήταν 12.987 εκατομμύρια λεπτά. Η ΕΕΤΤ παρατηρεί ότι παρά την σημαντική αύξηση της κίνησης υπηρεσιών δεδομένων, δεν έχουν μειωθεί αντίστοιχα τα λεπτά ομιλίας μέσω υπηρεσιών κινητής, γεγονός που ενισχύει το συμπέρασμά της ότι επί του παρόντος η αύξηση των υπηρεσιών δεδομένων δεν οφείλεται σε χρήση υπηρεσιών τηλεφωνίας μέσω διαδικτύου.

2.3 Ερώτηση 2: Συμφωνείτε με τα αρχικά συμπεράσματα της ΕΕΤΤ αναφορικά με την έλλειψη αποτελεσματικού ανταγωνισμού στην αγορά λιανικής, απουσία ρύθμισης στη σχετιζόμενη αγορά χονδρικής;

2.3.1 Παρατήρηση 1

Ένας συμμετέχων θεωρεί ότι η επίδραση της χονδρικής αγοράς τερματισμού μετριάζεται από την επίδραση των υπηρεσιών ΟΤΤ στην αγορά λιανικής. Σύμφωνα με το συμμετέχοντα, οι υπηρεσίες ΟΤΤ επηρεάζουν ήδη σήμερα σε μεγάλο βαθμό την εμπορική στρατηγική των παρόχων κινητής διεθνώς, ακόμη και αν δεν τις έχουν πλήρως υποκαταστήσει, λόγω της μερικής υποκατάστασης.

Απάντηση ΕΕΤΤ

Αρχικά, η ΕΕΤΤ παραπέμπει το συμμετέχοντα στις απαντήσεις της στις Παρατηρήσεις 2 και 4 της Ερώτησης 1 και 4 της Ερώτησης 2. Περαιτέρω, η ΕΕΤΤ αντιλαμβάνεται ότι η χρήση των ΟΤΤs επηρεάζει την εμπορική στρατηγική των παρόχων, ωστόσο, η ΕΕΤΤ υπενθυμίζει ότι στη συγκεκριμένη αγορά τερματισμού κλήσεων σε κινητά, εξετάζεται ειδικά και αποκλειστικά η χρήση των ΟΤΤs που αφορούν φωνητική υπηρεσία. Η ΕΕΤΤ δεν έχει στοιχεία που να υποδεικνύουν ότι η χρήση των φωνητικών υπηρεσιών διαδικτύου έχει αυξηθεί σημαντικά. Ωστόσο, αναγνωρίζοντας την ανησυχία του συμμετέχοντα, καθώς και παρόμοια σχόλια που διατυπώθηκαν από άλλους συμμετέχοντες, η ΕΕΤΤ θα εξετάσει την περίπτωση να συλλέγει στοιχεία από τους ΠΔΚ και ΜVNOs της ελληνικής αγοράς σχετικά με τη χρήση διαφορετικών εφαρμογών διαδικτύου πάνω από τα δίκτυα κινητής τηλεφωνίας, όπως π.χ. VoIP ή messaging.

2.4 Ερώτηση 3: Συμφωνείτε με τα αρχικά συμπεράσματα της ΕΕΤΤ αναφορικά με τον ορισμό της χονδρικής αγοράς τερματισμού φωνητικών κλήσεων σε μεμονωμένα δίκτυα κινητής; Συμφωνείτε ότι η σχετική γεωγραφική αγορά είναι η Ελληνική Επικράτεια;

2.4.1 Παρατήρηση 1

Ένας συμμετέχων θεωρεί ότι ο ορισμός της αγοράς από την ΕΕΤΤ, αν και σε συμμόρφωση με τις σχετικές ανακοινώσεις και συστάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, είναι υπερβολικά στενός και δεν ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα, δεδομένου ότι παραγνωρίζει το γεγονός ότι ο κάθε πάροχος έχει συμφέρον να διασφαλίζει τη διασύνδεση με τους άλλους παρόχους με βάση την αρχή της αμοιβαιότητας.

Απάντηση ΕΕΤΤ

Η ΕΕΤΤ, στο πλαίσιο του ορισμού της αγοράς, εφάρμοσε τη μεθοδολογία του πλαισίου για τις ηλεκτρονικές επικοινωνίες και, όπως αναφέρει ο συμμετέχων, το αποτέλεσμα είναι σε συμμόρφωση με τις σχετικές ανακοινώσεις και συστάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Όπως αναγνωρίζει η ΕΕ στο Επεξηγηματικό Σημείωμα της Σύστασης για τις σχετικές αγορές⁵, η ανάλυση σε επίπεδο ζήτησης και προσφοράς δείχνει ότι επί του παρόντος και στο μεσοπρόθεσμο μέλλον, δεν υπάρχουν υποκατάστατα σε επίπεδο χονδρικής που να μπορούν να περιορίσουν τον καθορισμό των τελών τερματισμού σε ένα δίκτυο. Έτσι είναι πιθανό ένας μεγάλος πάροχος δικτύου κινητής να διασυνδέεται με άλλους μεγάλους παρόχους με βάση το αμοιβαίο συμφέρον, αλλά να θέτει επαχθείς όρους για τη διασύνδεση μικρότερων παρόχων. Συνεπώς η ΕΕΤΤ δεν θεωρεί ότι η αγορά μπορεί να ρυθμιστεί με βάση την αρχή της αμοιβαιότητας.

2.5 Ερώτηση 4: Συμφωνείτε με τα αρχικά συμπεράσματα της ΕΕΤΤ σχετικά με την ανάλυση της αγοράς;

2.5.1 Παρατήρηση 1

Ένας συμμετέχων θεωρεί ότι τα αρχικά συμπεράσματα της ΕΕΤΤ είναι απόρροια του υπερβολικά στενού ορισμού της αγοράς, ενώ η ΕΕΤΤ υποτιμά την επιρροή των υπηρεσιών ΟΤΤ.

Απάντηση ΕΕΤΤ

Η ΕΕΤΤ παραπέμπει στις απαντήσεις της στις Παρατηρήσεις 2 και 4 της Ερώτησης 1 και 1 της Ερώτησης 2.

⁵ Ενότητα 4.1.3 Wholesale fixed and mobile call termination markets

2.5.2 Παρατήρηση 2

Ένας συμμετέχων υποστηρίζει ότι η ελληνική αγορά κινητής τηλεφωνίας χαρακτηρίζεται από υψηλούς φραγμούς εισόδου για παρόχους που επιθυμούν να δραστηριοποιηθούν ως εικονικοί πάροχοι δικτύων κινητής τηλεφωνίας (MVNOs). Συνεπώς, η θέση της ΕΕΤΤ ότι «...ένας MVNO μπορεί να εισέλθει στην αγορά, βασιζόμενος σε υφιστάμενο δίκτυο πρόσβασης κινητής» δεν είναι σωστή.

Απάντηση ΕΕΤΤ

Ένας εικονικός πάροχος δικτύου κινητής μπορεί να εισέλθει στην αγορά αποκλειστικά βασιζόμενος σε υφιστάμενο δίκτυο πρόσβασης παρόχου κινητής, δεδομένου ότι δεν διαθέτει φάσμα ώστε να μπορεί να υλοποιήσει δικό του δίκτυο. Η ΕΕΤΤ σημειώνει ότι στα δικαιώματα χρήσης φάσματος στους παρόχους κινητής προβλέπεται ρητά ότι: «Ο Κάτοχος του Δικαιώματος Χρήσης Ραδιοσυχνοτήτων προβαίνει σε εμπορικές συμφωνίες με Εικονικούς Παρόχους Κινητών Υπηρεσιών (Mobile Virtual Network Operations (MVNOs)) για οποιουδήποτε είδους πρόσβαση στο δίκτυο, τηρουμένων των διατάξεων περί προστασίας του ανταγωνισμού και της νομοθεσίας περί ηλεκτρονικών επικοινωνιών. Προς διασφάλιση του σκοπού αυτού, η ΕΕΤΤ θα μπορεί να χρησιμοποιεί τη ρυθμιστική της αρμοδιότητα, κατά τα προβλεπόμενα στην εκάστοτε ισχύουσα νομοθεσία.» Σε περίπτωση που οι πάροχοι δικτύου κινητής κατά την εμπορική διαπραγμάτευση θέτουν επαχθείς όρους για τους παρόχους που επιθυμούν να δραστηριοποιηθούν ως MVNOs, οι τελευταίοι μπορούν να προσφύγουν στην ΕΕΤΤ για επίλυση διαφοράς.

2.6 Ερώτηση 5: Συμφωνείτε με τις προτεινόμενες υποχρεώσεις παροχής πρόσβασης; Υπάρχουν κάποιες άλλες υποχρεώσεις πρόσβασης που κρίνετε ότι θα έπρεπε να επιβληθούν;

2.6.1 Παρατήρηση 1

Δύο συμμετέχοντες θεωρούν την προτεινόμενη μεταβατική περίοδο των έξι (6) μηνών για μετάβαση στη τεχνολογία IP ανεπαρκή. Εκφράζουν δε την άποψη ότι πρέπει να δοθεί περισσότερος χρόνος στους παρόχους κινητής προκειμένου να παρέχουν τεχνικά τη δυνατότητα διασύνδεσης IP, καθώς το χρονοδιάγραμμα μετάβασης στη διασύνδεση IP από μέρους των κινητών δικτύων θα πρέπει να λάβει υπόψη το αντίστοιχο χρονοδιάγραμμα του ΟΤΕ, όπως τελικά αυτό προκύψει από τη διαβούλευση για τη διασύνδεση IP και της σχετικής ρυθμιστικής υποχρέωσης του ΟΤΕ. Ο ένας συμμετέχων προτείνει να εκκινήσει η μετάπτωση της κίνησης σε IP στις διασυνδέσεις των παρόχων κινητής μετά την ολοκλήρωση της αντίστοιχης υλοποίησης με τον ΟΤΕ. Ο ίδιος συμμετέχων προτείνει συγκεκριμένα βήματα και διαδικασία μετάβασης σε διασύνδεση IP, καθώς και συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα. Ένας άλλος συμμετέχων προτείνει να εκκινεί η προθεσμία των έξι μηνών για την υλοποίηση της διασύνδεσης IP από την ολοκλήρωση της υλοποίησης της διασύνδεσης IP με τον ΟΤΕ.

Απάντηση ΕΕΤΤ

Η ΕΕΤΤ λαμβάνει υπόψη τις παρατηρήσεις των παρόχων και τροποποιεί το σχέδιο μέτρων ώστε να προβλέπεται να μπορούν οι πάροχοι να ικανοποιούν οποιοδήποτε αίτημα διασύνδεσης ΙΡ τους υποβληθείτην 1^η Νοεμβρίου 2018. Επιπλέον οι πάροχοι θα πρέπει να δημοσιεύουν προσφορά αναφοράς που θα περιλαμβάνει διασύνδεση ΙΡ.

2.7 Ερώτηση 6: Συμφωνείτε με τις προτεινόμενες υποχρεώσεις μη διακριτικής μεταχείρισης;

Καμία παρατήρηση από τους συμμετέχοντες αναφορικά με τις προτεινόμενες υποχρεώσεις μη διακριτικής μεταχείρισης.

2.8 Ερώτηση 7: Συμφωνείτε με την προτεινόμενη υποχρέωση διαφάνειας;

2.8.1 Παρατήρηση 1

Ένας συμμετέχων υποστηρίζει ότι η υποχρέωση δημοσίευσης ΥΠΔ δεν είναι μέτρο εύλογο και αναλογικό για τους εικονικούς παρόχους (MVNO) δεδομένου του μικρού μεριδίου στην αγορά, της απουσίας κατοχής ραδιοφάσματος και απουσίας ελέγχου των τεχνικών παραμέτρων που αφορούν το φάσμα, καθώς και του μικρού όγκου υπηρεσιών.

Απάντηση ΕΕΤΤ

Η ΕΕΤΤ είναι της άποψης ότι η υποχρέωση δημοσίευσης ΥΠΔ για τους εικονικούς παρόχους είναι μέτρο εύλογο και αναλογικό και η επιβάρυνση στον εικονικό πάροχο είναι σχετικά περιορισμένη δεδομένου ότι τα οφέλη για τον ανταγωνισμό από την επιβολή της υποχρέωσης δημοσίευσης προσφοράς αναφοράς αντισταθμίζουν το πιθανό βάρος που θα έχει ο εικονικός πάροχος.

Η ΕΕΤΤ επισημαίνει ότι η επιβολή δημοσίευσης προσφοράς αναφοράς διασφαλίζει τη συμμόρφωση με άλλες προτεινόμενες υποχρεώσεις όπως την υποχρέωση πρόσβασης και την υποχρέωση της μη διακριτικής μεταχείρισης. Για παράδειγμα, η επιβολή δημοσίευσης προσφοράς αναφοράς, θα συμβάλει στην απλούστευση και επιτάχυνση των διαπραγματεύσεων μεταξύ παρόχων όσον αφορά την υποχρέωση πρόσβασης και αντίστοιχα στη δυνατότητα ελέγχου συμμόρφωσης όσον αφορά την υποχρέωση μη διακριτικής μεταχείρισης. Η ΕΕΤΤ, ως εκ τούτου, είναι της άποψης ότι είναι αναλογικό να επιβάλει την υποχρέωση δημοσίευσης προσφοράς αναφοράς στον εικονικό πάροχο.

2.9 Ερώτηση 8: Συμφωνείτε με την προτεινόμενη υποχρέωση λογιστικού διαχωρισμού και το περιεχόμενο αυτής;

2.9.1 Παρατήρηση 1

Ένας συμμετέχων θεωρεί ότι το μέτρο του λογιστικού διαχωρισμού είναι απρόσφορο και δυσανάλογο προς τον επιδιωκόμενο στόχο. Ο συμμετέχων θεωρεί το συγκεκριμένο μέτρο κοστοβόρο και επαχθές για τους παρόχους, οι οποίοι θα πρέπει να τηρούν τρία διαφορετικά συστήματα: ένα δικό τους με βάση τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα (IFRS) για παραγωγή οικονομικών καταστάσεων, ένα bottom-up κοστολογικό LRIC για τον καθορισμό των τελών τερματισμού και ένα τρίτο σύστημα για τον λογιστικό διαχωρισμό. Πέραν αυτού, ο συμμετέχων θεωρεί ότι το μοντέλο LRIC της ΕΕΤΤ διασφαλίζει ήδη επαρκώς ότι τα τέλη τερματισμού είναι κοστοστρεφή. Τέλος, σύμφωνα με το συμμετέχοντα, οι λοιπές αγορές της κινητής δεν υπόκεινται σε ρύθμιση και είναι πλήρως ανταγωνιστικές, με αποτέλεσμα η συλλογή λεπτομερών στοιχείων κόστους για τις αγορές αυτές εκτός της αγοράς του τερματισμού να μην έχει αξία ή χρησιμότητα για την ΕΕΤΤ.

Απάντηση ΕΕΤΤ

Η ΕΕΤΤ διαφωνεί με το σχόλιο του συμμετέχοντος. Η εν λόγω υποχρέωση υποστηρίζει την υποχρέωση ελέγχου τιμών και μέσω της παροχής των απαραίτητων πληροφοριών συντελεί στην αποτύπωση όσο το δυνατόν πιστότερα των επιδόσεων των τμημάτων δραστηριότητας του κοινοποιημένου φορέα εκμετάλλευσης, σαν να είχαν λειτουργήσει ως χωριστές επιχειρήσεις, και στην περίπτωση καθετοποιημένων επιχειρήσεων, να αποσοβείται η μεροληπτική μεταχείριση των δικών τους δραστηριοτήτων και να αποφεύγεται η άδικη σταυροειδής επιδότηση.

Επιπλέον, η συγκεκριμένη υποχρέωση είναι υποστηρικτική αυτής της υποχρέωσης αμεροληψίας, διότι βοηθά να εξακριβωθεί εάν οι ΠΔΚ κάνουν διάκριση υπέρ των δραστηριοτήτων τους εντός του δικτύου τους, επιδοτώντας τον τερματισμό των κλήσεων τους εντός του δικτύου τους (on-net) με τον τερματισμό κλήσεων στο δίκτυο τους από άλλους παρόχους (το οποίο μπορεί να οδηγεί σε συμπίεση περιθωρίου). Η κατανομή του κόστους και των εσόδων μεταξύ της υπηρεσίας τερματισμού και άλλων χονδρικών και λιανικών υπηρεσιών θα πρέπει να είναι διαφανής.

Συνεπώς, αντίθετα με όσα ισχυρίζεται ο συμμετέχων, ο έλεγχος τιμών και οι συνθήκες στην αγορά λιανικής δεν καθιστούν μη αναγκαία την επιβολή του μέτρου του λογιστικού διαχωρισμού.

Επιπρόσθετα η ΕΕΤΤ επισημαίνει ότι οι άλλοι δύο πάροχοι στους οποίους έχει επιβληθεί η υποχρέωση του λογιστικού διαχωρισμού είναι σύμφωνοι με το εν λόγω μέτρο.

Ως εκ τούτου η ΕΕΤΤ εμμένει στην αρχική της άποψη περί εφαρμογής της υποχρέωσης λογιστικού διαχωρισμού στους 3 ΠΔΚ με ΣΙΑ στην υπό εξέταση αγορά.

2.10 Ερώτηση 9: Συμφωνείτε με την προτεινόμενη υποχρέωση ελέγχου τιμών και κοστολόγησης;

2.10.1 Παρατήρηση 1

Ένας συμμετέχων αναγνωρίζει ότι η προτεινόμενη από την ΕΕΤΤ υποχρέωση είναι σε συμμόρφωση με τις σχετικές συστάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, επισημαίνει όμως ότι

δεν θεωρεί δίκαιη την υποχρέωση να αποζημιώνεται μόνο για το καθαρά επαυξητικό και όχι το πλήρες κόστος.

Απάντηση EETT

Σύμφωνα με το Άρθρο 19 της Οδηγίας Πλαίσιο, η EETT υπενθυμίζει ότι οι Εθνικές Ρυθμιστικές Αρχές οφείλουν να λαμβάνουν ιδιαιτέρως υπόψη τις Συστάσεις της ΕΕ κατά την εκπλήρωση των καθηκόντων τους.

Επιπλέον η EETT σημειώνει ότι η υιοθέτηση του μοντέλου bottom up pure LRIC αποτέλεσε αντικείμενο διαβούλευσης του προηγούμενου κύκλου ανάλυσης της αγοράς τερματισμού κλήσεων σε κινητά δίκτυα και παραπέμπει στην υποενότητα 4.9.5 της εθνικής δημόσιας διαβούλευσης του 3ου κύκλου της ανάλυσης της αγοράς τερματισμού κλήσεων όπου παρατίθενται οι λόγοι για τους οποίους υιοθέτησε το μοντέλο bottom up pure LRIC.

Η EETT θεωρεί ότι μια μεταβολή της μεθοδολογίας υπολογισμού του τέλους τερματισμού δεν θα εξασφάλιζε ότι οι πελάτες θα αποκομίσουν τα μέγιστα οφέλη βάσει ενός αποδοτικού τέλους τερματισμού και πιθανώς θα δημιουργούσε εμπόδια στην εσωτερική αγορά, και σε ενδεχόμενη επιβάρυνση των καταναλωτών από τους οποίους εκκινούν οι κλήσεις σε άλλα Κράτη Μέλη.

Ως εκ τούτου, η EETT εμμένει στην άποψη της για εφαρμογή της μεθοδολογίας Bottom Up pure LRIC.

2.10.2 Παρατήρηση 2

Ένας συμμετέχων υποστηρίζει ότι πριν ορίσει το τέλος τερματισμού για τους νεοεισερχόμενους MVNOs, η EETT θα πρέπει να εξετάζει κάθε φορά τις επιμέρους συνθήκες υπό τις οποίες δραστηριοποιούνται στην αγορά κινητής τηλεφωνίας. Συγκεκριμένα, εάν διαπιστώνεται ότι ένας νεοεισερχόμενος πάροχος που λειτουργεί κάτω από την ελάχιστη αποδοτική κλίμακα υπόκειται σε οριακό κόστος ανά μονάδα υψηλότερο από το οριακό κόστος των ΠΔΚ, να επιτρέπει η EETT την ανάκτηση του αυξημένου αυτού οριακού κόστους, μέσω ασύμμετρων τελών τερματισμού, για μια μεταβατική περίοδο, εάν υπάρχουν φραγμοί εισόδου και επέκτασης στην αγορά λιανικής. Στο ίδιο πλαίσιο, ο συμμετέχων υποστηρίζει ότι η εξέταση εάν ο νεοεισερχόμενος πάροχος μπορεί να επωφεληθεί από τις ίδιες οικονομίες κλίμακος, οι οποίες ισχύουν για τους ΠΔΚ, ενδεχομένως, σε κάποιες περιπτώσεις να δικαιολογούσε επιπλέον οι MVNOs να μπορούν να αποζημιωθούν εξαιτίας της ανισορροπίας στην ανταλλαγή κίνησης, κατά το πρώτο διάστημα της δραστηριότητάς τους, εάν αυτή οδηγεί σε απώλειες μεγαλύτερες από αυτές που θα προέκυπταν εάν επιβάλλονταν συμμετρικά MTRs με βάση το μοντέλο BU-LRIC.

Απάντηση EETT

Ο συμμετέχων αναφέρει στο σχόλιό του τη θέση της ΕΕ αναφορικά με τη δυνατότητα της ρυθμιστικής αρχής να ορίσει ασύμμετρο τέλος τερματισμού για μία μεταβατική περίοδο για ένα νεοεισερχόμενο πάροχο κινητών επικοινωνιών (σημείο 10 της Σύστασης των τελών τερματισμού). Η EETT σημειώνει ότι στο Επεξηγηματικό Σημείωμα της εν λόγω Σύστασης, η ΕΕ τονίζει ότι τα τέλη τερματισμού θα πρέπει να είναι συμμετρικά και ότι η εφαρμογή

πολιτικής που βοηθά την είσοδο στην αγορά ενδεχομένως να ευνοεί τη μη αποδοτική είσοδο. Η ΕΕ αναγνωρίζει τη σημαντικότητα των οικονομιών σκοπού ιδιαίτερα στην περίπτωση των δικτύων κινητής, λόγω των απαιτήσεων κάλυψης για τους νεοεισερχόμενους, ενώ παράλληλα τονίζει τη σημασία της κατανομής φάσματος. Γίνεται φανερό συνεπώς ότι η ΕΕ εξετάζει τη δυνατότητα ασυμμετρίας στα τέλη τερματισμού όταν ο νεοεισερχόμενος αναπτύσσει δίκτυο. Αντίθετα, για ένα νεοεισερχόμενο εικονικό πάροχο (MVNO), όπως αυτόν που αναφέρει ο συμμετέχων, η ΕΕ αναγνωρίζει στη Σύσταση για τις σχετικές αγορές⁶ ότι οι εικονικοί πάροχοι δικτύου έχουν τη δυνατότητα να επιτύχουν χαμηλότερο μοναδιαίο κόστος ανεξάρτητα από το μερίδιο αγοράς τους επωφελοούμενοι από τις οικονομίες κλίμακας και σκοπού των παρόχων δικτύου από τους οποίους νοικιάζουν χωρητικότητα και πρόσβαση.

Λαμβάνοντας τα ανωτέρω υπόψη, η ΕΕΤΤ εμμένει στην αρχική της άποψη ότι το τέλος τερματισμού θα πρέπει να είναι ενιαίο τόσο για τους παρόχους δικτύου, όσο και για τους εικονικούς παρόχους.

2.10.3 Παρατήρηση 3

Ένας συμμετέχων (Vodafone) σημειώνει ότι ενδέχεται να μην είναι εφικτό/πρακτικό να εφαρμοστεί η μειωμένη τιμή που προβλέπει ο Πίνακας 2 (glide path) για το 2016 (Ενότητα 4.8.5. της Διαβούλευσης), δεδομένου του χρονικού διαστήματος που απαιτείται έως την έκδοση της Απόφασης της παρούσας ανάλυσης αγοράς.

Απάντηση ΕΕΤΤ

Δεδομένου ότι η κοινοποίηση της ΕΕΤΤ στην ΕΕ, στο BEREC και στις άλλες ΕΡΑ σχετικά με την αγορά 2 θα γίνει μέσα στο 2017, η τιμή που προβλέφθηκε στο κείμενο της Δημόσιας Διαβούλευσης για το 2016 δεν θα εφαρμοστεί.

2.10.4 Παρατήρηση 4

Ένας συμμετέχων εκφράζει την άποψη ότι η προτεινόμενη τιμή ρύθμισης των τελών τερματισμού στο κινητό δίκτυό του ήταν ιδιαίτερα χαμηλή, με σοβαρό το ενδεχόμενο να είναι κάτω του κόστους όσον αφορά τον αποδοτικό φορέα εκμετάλλευσης δικτύου κινητής τηλεφωνίας στη χώρα, που θα προέκυπτε από την ορθή εφαρμογή του BU-LRIC μοντέλου υπολογισμού. Ο συμμετέχων θεωρεί ότι το μοντέλο υπολογισμού των τελών τερματισμού κινητής της ΕΕΤΤ θα πρέπει να προσαρμοστεί καταλλήλως, ώστε να λαμβάνει υπόψη την ανάγκη για την ανάκαμψη και μάλιστα με εύλογο κέρδος των τεράστιων επενδύσεων, που απαιτούνται για τα έτη 2016-2019 για την αναβάθμιση των δικτύων κινητής τηλεφωνίας σε τεχνολογίες τέταρτης γενιάς [4G].

Απάντηση ΕΕΤΤ

Η ΕΕΤΤ επισημαίνει ότι το BU LRIC μοντέλο υπολογισμού των τελών τερματισμού εφαρμόζεται σύμφωνα με τη Σύσταση των τελών τερματισμού και η προτεινόμενη τιμή ρύθμισης των τελών τερματισμού σε κινητό δίκτυο δεν είναι ιδιαίτερα χαμηλή σε σχέση με τις αντίστοιχες τιμές των άλλων Κρατών Μελών. Σύμφωνα με στοιχεία του BEREC που αφορούν τα τέλη τερματισμού στον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο από 1^η Ιανουαρίου 2016,

⁶ Ενότητα 4.1.3 “Wholesale fixed and mobile call termination markets”

το τέλος τερματισμού στην Ελλάδα βρίσκεται λίγο πάνω από το μέσο όρο των τελών τερματισμού στην ΕΟΧ.

Σύμφωνα με την Αρχή 8 της «Δημόσιας Διαβούλευσης σχετικά με το οικονομοτεχνικό μοντέλο καθαρού μακροπρόθεσμου επαυξητικού κόστους (Bottom Up pure LRIC) υπολογισμού τελών τερματισμού, σύμφωνα με τον ορισμό της Αγοράς Τερματισμού Φωνητικών Κλήσεων σε Μεμονωμένα Δίκτυα Κινητών Επικοινωνιών, Καθορισμός Επιχειρήσεων με Σημαντική Ισχύ στην εν λόγω Αγορά και Υποχρεώσεις αυτών (3ος Γύρος Ανάλυσης) και τη Σύσταση 2009/396/ΕΚ», ο σχεδιασμός δικτύου LTE δεν έχει συμπεριληφθεί στο μοντέλο και έχει γίνει η υπόθεση ότι ο μοντελοποιούμενος πάροχος διαθέτει δίκτυα 2G και 3G. Η ΕΕΤΤ θεωρεί ότι τα δίκτυα LTE μπορούν να επηρεάσουν το κοστολογικό μοντέλο εφόσον ο πάγιος εξοπλισμός που χρησιμοποιείται μπορεί να μοιραστεί το κόστος με άλλο πάγιο εξοπλισμό που μεταφέρει σημαντικούς όγκους κίνησης τερματισμού. Για παράδειγμα, οι σταθμοί βάσης του LTE μπορούν να χρησιμοποιήσουν τα ίδια radio sites με τα δίκτυα 2G / 3G καθώς και να χρησιμοποιήσουν τις υφιστάμενες συνδέσεις στο δίκτυο κορμού. Παρόλα αυτά, όπως προκύπτει από τη διεθνή πρακτική, η ενσωμάτωση δικτύων LTE σε ένα κοστολογικό μοντέλο έχει αμελητέα επίδραση στο κόστος τερματισμού που υπολογίζεται βάσει pure LRIC ενώ προκαλεί μια σχετικά μικρή μείωση της τιμής που προκύπτει βάσει LRAIC+.

Με βάση τα ως άνω, η ΕΕΤΤ θεωρεί ότι το υφιστάμενο μοντέλο αντικατοπτρίζει τις υφιστάμενες συνθήκες της αγοράς κινητής τηλεφωνίας και ως εκ τούτου δεν απαιτείται η αναπροσαρμογή του.

2.10.5 Παρατήρηση 5

Ένας συμμετέχων προτείνει προς αποφυγή κάθε ασάφειας, να προστεθεί η παρακάτω διατύπωση στην υποχρέωση ελέγχου τιμών και κοστολόγησης: «Ως εκ τούτου, τα τέλη τερματισμού σε χώρες εκτός ΕΟΧ δύνανται να καθορίζονται μέσω αμφίπλευρων διαπραγματεύσεων μεταξύ των παρόχων».

Απάντηση ΕΕΤΤ

Η ΕΕΤΤ λαμβάνει υπόψη την παρατήρηση του συμμετέχοντος και προσθέτει στο κείμενο του Σχεδίου Μέτρων ότι τα τέλη τερματισμού σε χώρες εκτός ΕΟΧ, συμπεριλαμβανομένων των διεθνή συμφωνιών, δύνανται να καθορίζονται μέσω διαπραγματεύσεων μεταξύ των παρόχων.

2.11 Ερώτηση 10: Συμφωνείτε με τα αρχικά συμπεράσματα της ΕΕΤΤ αναφορικά με τις επιπτώσεις της ρύθμισης της αγοράς χονδρικής στη σχετιζόμενη λιανική αγορά;

2.11.1 Παρατήρηση 1

Ένας συμμετέχων επισημαίνει ότι η λιανική αγορά κινητών επικοινωνιών είναι άκρως ανταγωνιστική, όπως μαρτυρούν οι διαρκείς μειώσεις τιμών, οι διαφημίσεις των παρόχων, καθώς και οι επενδύσεις τους σε νέα δίκτυα και υποδομές. Ως εκ τούτου δεν θεωρεί ότι

υπάρχει κάποιο πρόβλημα που πρέπει να αντιμετωπιστεί. Θεωρεί επιπλέον ότι η διάδοση των ΟΤΤ έχει μεταβάλει σημαντικά το τοπίο στην αγορά και αποτελεί σημαντικό ανταγωνιστικό παράγοντα.

Απάντηση ΕΕΤΤ

Όπως έχει αναφερθεί αναλυτικά και ανωτέρω (βλ. ενότητα 2.2.1), η σχετιζόμενη λιανική αγορά είναι η λιανική αγορά κλήσεων προς κινητά και όχι η λιανική αγορά κινητών επικοινωνιών στην οποία αναφέρεται ο συμμετέχοντας.

2.11.2 Παρατήρηση 2

Ένας συμμετέχων, αν και συμφωνεί ότι η ρύθμιση των τελών τερματισμού είναι ένα κατ' αρχήν απαραίτητο στοιχείο στα πλαίσια της διασφάλισης αποτελεσματικού ανταγωνισμού στη σχετική αγορά λιανικής, θεωρεί ότι δεν είναι από μόνο του επαρκές. Ως εκ τούτου, ο συμμετέχων δεν συμφωνεί με το αρχικό συμπέρασμα της ΕΕΤΤ ότι η ρύθμιση της χονδρικής αγοράς τερματισμού φωνητικών κλήσεων σε μεμονωμένα δίκτυα κινητής αρκεί για να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά τα προβλήματα ανταγωνισμού στη σχετική αγορά λιανικής.

Απάντηση ΕΕΤΤ

Η ΕΕΤΤ εμμένει στη θέση της ότι η προτεινόμενη ρύθμιση της χονδρικής αγοράς τερματισμού φωνητικών κλήσεων σε μεμονωμένα δίκτυα κινητής μπορεί να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά τα προβλήματα ανταγωνισμού στη σχετική αγορά λιανικών κλήσεων που τερματίζουν σε δίκτυα κινητής. Προβλήματα ανταγωνισμού που τυχόν εμφανίζονται σε άλλες αγορές λιανικής δεν εξετάζονται στην παρούσα εξέταση της ΕΕΤΤ.

3 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Με βάση την εξέταση από την ΕΕΤΤ των σχολίων στο Κείμενο της Διαβούλευσης, προτείνονται οι ακόλουθες αλλαγές στο κείμενο της Διαβούλευσης και Κοινοποίησης στην ΕΕ.

- i. Η τελευταία παράγραφος της ενότητας 4.8.1 Υποχρέωση πρόσβασης και χρήσης ειδικών ευκολιών δικτύου τροποποιείται ως ακολούθως:

«Στο πλαίσιο αυτό, και λαμβάνοντας υπόψη το υπό εξέλιξη έργο μετάβασης της διασύνδεσης των δικτύων σταθερής σε τεχνολογία IP, η ΕΕΤΤ θεωρεί ότι οι πάροχοι με ΣΙΑ θα πρέπει το αργότερο μέχρι την 1/11/2018 να είναι σε θέση να ικανοποιούν οποιοδήποτε αίτημα για διασύνδεση IP υποβληθεί σε αυτούς. . Οι πάροχοι με ΣΙΑ ενημερώνουν αναλυτικά την ΕΕΤΤ και τους άλλους παρόχους για αλλαγές που αφορούν τα σημεία διασύνδεσης (POIs) και τα πρωτόκολλα διασύνδεσης τουλάχιστον ένα (1) έτος νωρίτερα πριν την πραγματοποίηση των ως άνω αλλαγών.»

- ii. Πριν την τελευταία παράγραφο της ενότητας 4.8.3 Υποχρέωση Διαφάνειας, προστίθεται η ακόλουθη παράγραφος:

«Επιπρόσθετα, οι πάροχοι με ΣΙΑ θα πρέπει να δημοσιεύσουν Προσφορά Αναφοράς για την IP διασύνδεση ή να συμπληρώσουν/επικαιροποιήσουν την υφιστάμενη Προσφορά Αναφοράς τους έτσι ώστε να περιλαμβάνει και την IP διασύνδεση το αργότερο μέχρι την 1/1/2018. »

- iii. Ο «πίνακας 2: Τέλη τερματισμού» στην ενότητα «4.8.5 Υποχρέωση ελέγχου τιμών και κοστολόγησης» διαμορφώνεται ως εξής:

Χρονική περίοδος	από τη λήψη της Απόφασης– 31/12/2017	1/1/2018- 31/12/2018	1/1/2019-
TTK (c€/min	0,982	0,958	0,946

Η συγκεκριμένη αλλαγή γίνεται δεδομένου ότι η προτεινόμενη τιμή για το 2016 στο κείμενο της Δημόσιας Διαβούλευσης δεν δύναται να εφαρμοστεί εφόσον η έκδοση της απόφασης της υπό εξέτασης αγοράς θα πραγματοποιηθεί εντός του 2017.

- iv. Στο τέλος της ενότητας «4.8.5 Υποχρέωση ελέγχου τιμών και κοστολόγησης» προστίθεται η ακόλουθη πρόταση:

«Τα τέλη τερματισμού σε χώρες εκτός ΕΟΧ, δύνανται να καθορίζονται μέσω διαπραγματεύσεων μεταξύ των παρόχων με την επιφύλαξη διεθνών συμφωνιών εν ισχύ.»

4 ΣΧΟΛΙΑ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΩΝ

1	COSMOTE
2	CYTA
3	FORTHNET
4	VODAFONE
5	WIND

4.1 COSMOTE

4.2 CYTA

ΕΡ. 1. Συμφωνείτε με τα αρχικά συμπεράσματα της ΕΕΤΤ αναφορικά με τον ορισμό της λιανικής αγοράς κλήσεων προς κινητά;

ΑΠ. 1. Συμφωνούμε με τα αρχικά συμπεράσματα του κειμένου της Δημόσιας Διαβούλευσης και ειδικότερα ότι οι κλήσεις προς σταθερά δεν ανήκουν στην αγορά 2 λόγω ουσιωδών διαφορών σταθερής και κινητής κλήσης και οι κλήσεις προς 2G, 3G, 4G είναι μεταξύ τους υποκατάστατες οπότε ανήκουν στην ίδια αγορά γιατί ο καταναλωτής δεν αναγνωρίζει την τεχνολογική διαφοροποίηση ενώ δεν τιμολογείται διαφορετικά. Τα SMS δεν είναι υποκατάστατα κλήσεων λόγω του μη πραγματικού χρόνου πραγματοποίησης της επικοινωνίας. Το Voip δεν χρησιμοποιείται σε μεγάλη έκταση ενώ απαιτείται η ύπαρξη δικτύου δεδομένων που η κάλυψή του σήμερα δεν επαρκεί για την υποκατάσταση των κλήσεων. Σημειώνουμε ωστόσο ότι η επικοινωνία μέσω τηλεφωνίας VoIP πάνω από το δίκτυο κινητής τηλεφωνίας (στην περίπτωση όπου και ο καλούμενος δέχεται την κλήση μέσω εφαρμογής VoIP), δεν προϋποθέτει χρήση σύνδεσης δεδομένων και από τους δύο συμμετέχοντες, συνεπώς ο καλούμενος μπορεί να δεχτεί την κλήση στο δίκτυο κινητής ή σταθερής χωρίς να χρησιμοποιεί σύνδεση δεδομένων. Ως εκ τούτου δεν είναι ακριβές το συμπέρασμα ότι αν ο καλούμενος μπορεί να επιλέξει να δεχτεί την κλήση μέσω κλασσικής τεχνολογίας ή μέσω VoIP, θα επέλεγε την πρώτη, εφόσον θα ήταν χωρίς χρέωση καθώς την κλήση από τον καλούμενο που χρησιμοποιεί VoIP μπορεί να την δεχτεί χωρίς χρέωση στο παραδοσιακό δίκτυο.

ΕΡ. 2. Συμφωνείτε με τα αρχικά συμπεράσματα της ΕΕΤΤ αναφορικά με την έλλειψη αποτελεσματικού ανταγωνισμού στην αγορά λιανικής, απουσία ρύθμισης στη σχετιζόμενη αγορά χονδρικής;

ΑΠ. 2. Συμφωνούμε με τα αρχικά συμπεράσματα καθώς αν δεν υπήρχε ρύθμιση θα μπορούσε πάροχος που έχει το απόλυτο μερίδιο για το δίκτυό του, να αρνηθεί τη διασύνδεση ή να θέσει υψηλό τέλος τερματισμού με συνέπεια να επηρεαστούν οι τιμές λιανικής των λοιπών παρόχων. Περαιτέρω συμφωνούμε ότι δεν αναμένεται η αγορά να καταστεί υποκείμενο ανταγωνιστικών πιέσεων μέσω της χρήσης κάποιας τεχνολογικής λύσης που θα επιτρέπει τον τερματισμό κλήσεων από άλλον πάροχο στο κινητό του καλούμενου συνδρομητή. Οι ΟΤΤ μπορούν με την εξέλιξη του LTE να ασκήσουν αυτήν την πίεση ωστόσο σήμερα ακόμα αντιμετωπίζονται θέματα ποιότητας, υποχρεωτικής σύνδεσης στο διαδίκτυο και ενδεχόμενη χρέωση για τα data από τον καλούμενο που είναι παράγοντες ανασταλτικοί της ανταγωνιστικής πίεσης.

ΕΡ. 3. Συμφωνείτε με τα αρχικά συμπεράσματα της ΕΕΤΤ αναφορικά με τον ορισμό της χονδρικής αγοράς τερματισμού φωνητικών κλήσεων σε μεμονωμένα δίκτυα κινητής; Συμφωνείτε ότι η σχετική γεωγραφική αγορά είναι η Ελληνική Επικράτεια;

ΑΠ. 3. Συμφωνούμε ότι η σχετική αγορά προϊόντων υπηρεσιών χονδρικού τερματισμού φωνητικών κλήσεων σε μεμονωμένα κινητά δίκτυα είναι μια αγορά ανά δίκτυο καθώς ο αγοραστής χονδρικού τερματισμού δεν διαθέτει άμεσα υποκατάστατα της υπηρεσίας ενώ η κλήση δεν μπορεί να τερματιστεί επιτυχώς χωρίς τη συνεργασία του παρόχου τερματισμού.

Ο τερματισμός σε επίπεδο χονδρικής φωνητικών κλήσεων σε κινητά δίκτυα πάνω από δίκτυο δεύτερης, τρίτης και τέταρτης γενιάς ανήκουν στην ίδια αγορά τερματισμού κλήσεων καθώς ο αγοραστής χονδρικού τερματισμού δεν έχει την τεχνική δυνατότητα να επιλέξει αν ο τερματισμός θα γίνει σε δίκτυο δεύτερης ή τρίτης γενιάς, ούτε το δίκτυο του καλούμενου έχει τον έλεγχο για τον τερματισμό της κλήσης καθώς εξαρτάται από την κάλυψη δικτύου, τύπο συσκευής και ρυθμίσεις συσκευής συνδρομητή.

Η ιδιοπαροχή τερματισμού κλήσεων (on net κλήσεις) σε τελικούς χρήστες συμπεριλαμβάνεται στην αγορά τερματισμού κλήσεων, καθώς είναι τμήμα της ίδια σχετικής αγοράς. Σημειώνουμε επίσης ότι για την Cyta ως MVNO και μη διαθέτουμε ραδιοδίκτυο, δεν διαχωρίζει τεχνικά τις κλήσεις of net και on net καθώς όλες οι κλήσεις φιλοξενούνται στο δίκτυο του Host MNO.

Το εύρος της σχετικής γεωγραφικής αγοράς είναι η Ελληνική Επικράτεια καθώς η άδεια λειτουργίας του δικτύου του Host MNO αφορά την Ελληνική Επικράτεια ενώ δεν υπάρχει τιμολογιακή διαφοροποίηση ανά γεωγραφική περιοχή εντός της Ελλάδας.

ΕΡ. 4. Συμφωνείτε με τα αρχικά συμπεράσματα της ΕΕΤΤ σχετικά με την ανάλυση της αγοράς;

ΑΠ. 4. Συμφωνούμε ότι κάθε πάροχος κινητής τηλεφωνίας κατέχει μερίδιο αγοράς 100% στη χονδρική παροχή τερματισμού κλήσεων στο δίκτυό του δεδομένου ότι δεν είναι δυνατό για οποιονδήποτε άλλο πάροχο να τερματίσει κλήσεις στους συνδρομητές του εν λόγω παρόχου. Συμφωνούμε ότι δεν υπάρχουν εναλλακτικές που να επιτρέπουν σε οποιονδήποτε άλλο πάροχο, εκτός από τον πάροχο δικτύου κινητής που ελέγχει το τερματικό σημείο του τελικού χρήστη, να τερματίζει φωνητικές κλήσεις σε συνδρομητές του, με τις οποίες να μπορεί να παρακαμφθεί ο τεχνολογικός περιορισμός που καθιστά τον τερματισμό σε οποιοδήποτε δίκτυο μη προσβάσιμο από άλλους υπάρχοντες ή μελλοντικούς παρόχους. Οι υφιστάμενες εφαρμογές όπως skype ή viber σήμερα δεν έχουν εκτεταμένη χρήση ώστε να θεωρηθεί ότι ασκούν ανταγωνιστικό περιορισμό στην παροχή χονδρικού τερματισμού σε κινητά δίκτυα για την παροχή υπηρεσιών τηλεφωνίας. Περαιτέρω για το ζήτημα της ισχύς επί των τιμών και την αρνητική κρίση της ΕΕΤΤ για την πρότερη συμπεριφορά των ΠΔΚ σχολιάζουμε ότι δεν μπορεί

να αφορά την εταιρεία μας, που άνευ ορισμού της ως ΣΙΑ, δεν επέδειξε συμπεριφορά που θα έβλαπτε τα συμφέροντα των καταναλωτών.

Συμφωνείτε με τις προτεινόμενες υποχρεώσεις παροχής πρόσβασης; Υπάρχουν κάποιες άλλες υποχρεώσεις πρόσβασης που κρίνετε ότι θα έπρεπε να επιβληθούν;

ΑΠ. 5. Η υποχρέωση παροχής πρόσβασης και χρήσης ειδικών ευκολιών δικτύου, για την εταιρεία μας πρέπει να περιορίζεται στο (εικονικό) δίκτυο που ανήκει στην Cyta και όχι στο δίκτυο του host MNO που περιλαμβάνει το ραδιοφάσμα. Ως εκ τούτου, εφόσον μια κλήση δεν τερματιστεί για λόγους που αφορούν τον Host MNO, η Cyta δεν μπορεί να είναι υπόχρεη κανονιστικά απέναντι στις τυχόν παραβιάσεις του ανταγωνισμού. Ως εκ του περισσού τονίζουμε ότι είναι προς το συμφέρον μας να παρέχουμε υπηρεσίες τερματισμού κλήσεων σε μεγαλύτερα δίκτυα. Από την άλλη χωρίς να έχουμε ρυθμιστεί, έχουμε συνάψει συμβάσεις διασύνδεσης με όλους τους παρόχους, χωρίς να επιβάλλουμε μη εύλογους συμβατικούς όρους σε μικρότερους παρόχους, όπως υπέρμετρες εγγυήσεις, πιστοληπτικούς ελέγχους και άλλους περιορισμούς.

Συνεπώς συμφωνούμε με την επιβολή υποχρέωσης πρόσβασης υπό τις παραπάνω προϋποθέσεις και περαιτέρω συμφωνούμε με τη διατήρηση της υποχρέωσης πρόσβασης στους λοιπούς παρόχους. Ακολούθως το διάστημα των έξι (6) μηνών από τη θέση σε ισχύ της Απόφασης για την ανάλυση αγοράς, εντός του οποίου θα πρέπει οι πάροχοι με ΣΙΑ να προσφέρουν διασύνδεση τεχνολογίας IP, είναι ένα λογικό διάστημα, ωστόσο πρέπει να συμπορευτεί με το χρονοδιάγραμμα μετάβασης και των σταθερών δικτύων, για λόγους εύρυθμης λειτουργίας των εταιρειών.

ΕΡ. 5. Συμφωνείτε με τις προτεινόμενες υποχρεώσεις μη διακριτικής μεταχείρισης;

ΑΠ. 6. Ως MVNO δεν διαθέτουμε δίκτυο/ραδιοφάσμα, δεν τερματίζουμε την κίνηση στο δικό μας δίκτυο αλλά την παραδίδουμε στο δίκτυο που μας φιλοξενεί και τεχνικά δεν υπάρχει διάκριση κλήσεων on net και off net καθώς εξυπηρετούνται αμφότερες από το δίκτυο του Host MNO. Παράλληλα το μέγεθος του μεριδίου μας στην αγορά είναι μικρό και ούτε εκτιμάται ότι σε βάθος τριετίας στο πλαίσιο της παρούσας ανάλυσης αγοράς θα είναι τέτοια η αύξηση ώστε να δημιουργηθεί ζήτημα ανταγωνισμού. Ως εκ τούτου είναι αντικειμενικά ανέφικτο να δράσουμε μεροληπτικά απέναντι σε αγοραστές χονδρικής και δη σε θέματα ποιότητας δικτύου καθώς θα υπονομεύουμε τις υπηρεσίες μας, που είναι σε φάση ανάπτυξης ενώ δεν έχουμε φτάσει ακόμα σε αποδοτική λειτουργία. Οπότε και η επιβολή κανονιστικής υποχρέωσης μη διακριτικής μεταχείρισης για μη τιμολογιακές παραμέτρους θεωρούμε ότι είναι μη εύλογο και μη αναλογικό μέτρο. Ως ο πάροχος με το μικρότερο μερίδιο έχουμε ίδιο συμφέρον να διασυνδεόμαστε με όλους τους παρόχους της αγοράς, προσφέροντας την ίδια ποιότητα υπηρεσίας, που αναγκαστικά λαμβάνουμε από τον Host MNO για ζητήματα κάλυψης και ραδιοφάσματος και απέχουμε από το να επιδιώκουμε να θέσουμε σε μειονεκτική θέση

τους υπόλοιπους παρόχους. Η υποχρέωση πρόσβασης και διαφάνειας μέσω δημοσίευσης πληροφοριών καθώς και ο έλεγχος τιμών με την υποχρέωση μη διακριτικής μεταχείρισης σε τιμολογιακές παραμέτρους, όπως αναλύουμε και παρακάτω, είναι ικανά και αναλογικά μέτρα.

Περαιτέρω συμφωνούμε να επιβληθεί η σχετική υποχρέωση στους ΜΝΟ καθώς έχουν πλήρη έλεγχο του δικτύου και λ.χ υπό τις παρούσες συνθήκες ανταγωνισμού θα μπορούσαν να παρέχουν χαμηλότερου επιπέδου υπηρεσία σε καλούντες εκτός δικτύου από ό,τι σε αυτούς που καλούν εντός δικτύου, ώστε να αποκτήσουν ανταγωνιστικό πλεονέκτημα.

ΕΡ. 6. Συμφωνείτε με την προτεινόμενη υποχρέωση διαφάνειας;

ΑΠ. 7. Συμφωνούμε με την προτεινόμενη υποχρέωση διαφάνειας, ωστόσο διαφωνούμε ότι για την εταιρεία μας αυτές οι πληροφορίες θα πρέπει να περιλαμβάνονται ως ελάχιστο περιεχόμενο σε Υπόδειγμα Προσφοράς Αναφοράς. Οι εν λόγω πληροφορίες θα πρέπει να εξαντληθούν στην Υποχρέωση Δημοσίευσης Πληροφοριών, και δη στη δημοσιοποίηση στο διαδικτυακό τόπο των απολύτως αναγκαίων πληροφοριών ενώ ενόψει του αυξημένου διαχειριστικού κόστους, τα αιτήματα πληροφόρησης, θα πρέπει να είναι τα απολύτως αναγκαία. Λαμβάνοντας υπ' όψιν το μικρό μερίδιο που έχουμε στην αγορά, την απουσία κατοχής ραδιοφάσματος και απουσία ελέγχου των τεχνικών παραμέτρων που αφορούν το φάσμα, τον μικρό όγκο υπηρεσιών μας κρίνεται μη εύλογο και αναλογικό το μέτρο δημοσίευσης πληροφοριών μέσω ΥΠΔ. Μόλις πρόσφατα η Ευρ. Επιτροπή ενέκρινε τα σχετικά μέτρα της γερμανικής ΕΡΑ BNetzA, στα οποία οι ΜVNO εξαιρούνται από το εν λόγω μέτρο δημοσίευσης Προσφοράς Αναφοράς (Case DE/2016/1887⁷), ομοίως στην Σουηδία (Case SE/2016/1877⁸). Στη Γαλλία υπόχρεοι σε δημοσίευση ΥΠΔ είναι πάροχοι ΜVNO με πάνω από ένα εκατομμύριο συνδρομητές⁹. Για τους ΜVNOs υπάρχει εξαίρεση για δημοσίευση ΥΠΔ τόσο στην Μεγάλη Βρετανία¹⁰, όσο σε Ισπανία¹¹ και Ιταλία¹². Στην Ιταλία δε οι πληροφορίες που δημοσιεύονται σε μεγάλη λεπτομέρεια μέσω ΥΠΔ αφορούν μόνο τους ΜΝΟs. Σε κάθε περίπτωση έχουμε ήδη συνάψει συμφωνίες διασύνδεσης, που σας έχουμε κοινοποιήσει, και όπως αναφέρουμε παραπάνω έχουν καταρτιστεί με διαφανείς όρους κατά το διάστημα που δεν είχαμε οριστεί ως επιχείρηση με ΣΙΑ. Ως εκ τούτου δεν είναι αναλογικό το μέτρο ούτε βαίνει προς όφελός μας. Αντίστοιχα στην αγορά τερματισμού κλήσεων σε σταθερή θέση, δεν μας έχει επιβληθεί, όπως και σε κανένα εναλλακτικό πάροχο, αντίστοιχη υποχρέωση.

⁷ Όπως έχουν δημοσιευτεί στην ιστοσελίδα της Επιτροπής http://ec.europa.eu/index_en.htm.

⁸ Όπως έχουν δημοσιευτεί στην ιστοσελίδα της Επιτροπής http://ec.europa.eu/index_en.htm.

⁹ http://www.arcep.fr/uploads/tx_gsavis/14-1485.pdf (Article 7 (page 61) and Annexe C)

¹⁰ http://stakeholders.ofcom.org.uk/binaries/consultations/mobile-call-termination-14/statement/Annex_1_to_Annex_6-final.pdf

¹¹

https://www.cnmc.es/Portals/0/Ficheros/Telecomunicaciones/Regulacion_sector/analisis_mercado/2012/2012_REC_M7_MTZ2011_2503_resolucion_my.pdf

¹² <https://circabc.europa.eu/sd/a/c7782da7-afea-4511-8f7e-5241aac34416/Delibera%20497-15-CONS.pdf>

Σύμφωνα με τα άρθρα 117 και 118 των Κατευθυντηρίων Γραμμών βάσει του άρθρου 8 της οδηγίας-πλαίσιο, απαιτείται από τις ΕΡΑ να εξασφαλίζουν ότι τα μέτρα που επιβάλλουν σε φορείς εκμετάλλευσης με ΣΙΑ δυνάμει του άρθρου 16 της οδηγίας-πλαίσιο είναι αιτιολογημένα σε σχέση με τους στόχους του άρθρου 8 και αναλογικά προς την επίτευξη των εν λόγω στόχων. Κατά συνέπεια, κάθε υποχρέωση που επιβάλλουν οι ΕΡΑ πρέπει να είναι αναλογική με το προς αποκατάσταση πρόβλημα. ... 118 ... τα μέσα που θα χρησιμοποιηθούν για την επίτευξη του στόχου πρέπει να είναι απαραίτητα και τα ελάχιστα επαχθή, δηλαδή τα ελάχιστα απαραίτητα για την επίτευξη του στόχου.

ΕΡ. 7. Συμφωνείτε με την προτεινόμενη υποχρέωση λογιστικού διαχωρισμού και το περιεχόμενο αυτής;

ΑΠ. 8. Συμφωνούμε με τις θέσεις της ΕΕΤΤ. Ειδικότερα είναι εύλογο και αναλογικό να επιβάλει κανονιστικά να διατηρηθεί η υποχρέωση λογιστικού διαχωρισμού στους τρεις (3) ΠΔΚ καθώς και την υλοποίηση αυτής επί τη βάση της ΑΠ ΕΕΤΤ 766/18/15.06.2016, όπως εκάστοτε ισχύει. Συμφωνούμε ότι δεν είναι εύλογη και αναλογική η επιβολή του μέτρου στην εταιρεία μας. Το κόστος που θα επιφέρει η υλοποίηση του ως άνω μέτρου θα είναι δυσανάλογο σε σχέση με το μέγεθός μας ενώ οι υπηρεσίες τερματισμού κλήσεων είναι η μόνη υπηρεσία που προσφέρουμε και τελεί υπό ρύθμιση. Παράλληλα, το γεγονός ότι δεν τερματίζουμε τη κίνησή σε δικό μας δίκτυο, αλλά την παραδίδουμε στο δίκτυο που μας φιλοξενεί, περιορίζει τη δυνατότητά μας να δρούμε μεροληπτικά υπέρ του λιανικού μας άκρου.

ΕΡ. 8. Συμφωνείτε με την προτεινόμενη υποχρέωση ελέγχου τιμών και κοστολόγησης;

ΑΠ. 9. Δεν έχουμε σχόλιο.

ΕΡ. 9. Συμφωνείτε με τα αρχικά συμπεράσματα της ΕΕΤΤ αναφορικά με τις επιπτώσεις της ρύθμισης της αγοράς χονδρικής στη σχετιζόμενη λιανική αγορά;

ΑΠ. 10. Δεν έχουμε σχόλιο αναφορικά με τα αρχικά συμπεράσματα. Ωστόσο οφείλουμε να παρατηρήσουμε ότι υπό τις οικονομικές συνθήκες στην Ελλάδα, η μείωση των τελών τερματισμού, δεν είναι ο κρίσιμος παράγοντας διαμόρφωσης των τελών της λιανικής αγοράς. Η αύξηση της φορολογίας και γενικότερα του κόστους λειτουργίας αλλά και η γενικότερη οικονομική ύφεση είναι παράγοντες που επηρεάζουν τις τιμές λιανικής.

4.3 FORTHNET

Σχόλια της εταιρείας Forthnet A.E. στη Δημόσια Διαβούλευση της ΕΕΤΤ σχετικά με το Σχέδιο Μέτρων αναφορικά με τον 4ο κύκλο Ανάλυσης της ΕΕΤΤ για τον ορισμό, την ανάλυση του επιπέδου ανταγωνισμού και τις προτεινόμενες κανονιστικές υποχρεώσεις στην αγορά τερματισμού φωνητικών κλήσεων σε μεμονωμένα κινητά δίκτυα [ΑΓΟΡΑ 2 Σύστασης Ευρωπαϊκής Επιτροπής] σύμφωνα με το Άρθρο 6 της Οδηγίας 2002/21/ΕΚ, όπως ισχύει τροποποιηθείσα, (Άρθρο 17 του Ν. 4070/2012 [ΦΕΚ 82/Α/10.04.2012])

1. Συμφωνούμε με την επιβολή των προτεινόμενων από την ΕΕΤΤ μέτρων σε βάρος των Παρόχων Δικτύων Κινητής (ΠΔΚ) τηλεφωνίας, αλλά και με την περαιτέρω ενίσχυσή τους δεδομένων των συνθηκών μακροχρόνιας έλλειψης αποτελεσματικού ανταγωνισμού στις αγορές κινητής τηλεφωνίας. Έχει ιδιαίτερη σπουδαιότητα η επαρκής διαφάνεια στην κοστολόγηση των τελών και ο έλεγχος των τιμών που επιβάλλουν οι ΠΔΚ, καθώς οι μικρές διαπραγματευτικές δυνατότητες των ΜVNOs έναντι των ΠΔΚ που τους παρέχουν πρόσβαση εμποδίζουν τη διαμόρφωση τιμολογιακών όρων χονδρικής πρόσβασης που να επιτρέπουν σε ΜVNOs να ανταγωνιστούν ουσιαστικά τους ΠΔΚ.

Η ελληνική αγορά κινητής τηλεφωνίας χαρακτηρίζεται από υψηλούς φραγμούς εισόδου για παρόχους που επιθυμούν να δραστηριοποιηθούν ως εικονικοί πάροχοι δικτύων κινητής τηλεφωνίας (ΜVNOs). Παρά το γεγονός ότι η εταιρεία Cyta Hellas δραστηριοποιείται στην Ελλάδα από το 2014 και ως ΜVNO, η θεωρητική παραδοχή ότι «ένας ΜVNO μπορεί να εισέλθει στην αγορά, βασιζόμενος σε υφιστάμενο δίκτυο πρόσβασης κινητής» (σελ. 54 του υπό διαβούλευση κειμένου), πόρρω απέχει από την πραγματικότητα της ελληνικής αγοράς κινητής. Εκκρεμεί η αξιολόγηση από την ΕΕΤΤ της άρνησης και των τριών ΠΔΚ για παροχή χονδρικής πρόσβασης στη Forthnet A.E.

2. Παρατηρείται ότι στο κείμενο της δημόσιας διαβούλευσης δεν υπάρχει ανάλυση των ουσιαστών διαφορετικών συνθηκών που αντιμετωπίζει ένας ΜVNO σε σχέση με έναν ΠΔΚ και δη υπό το πρίσμα των ειδικών περιστάσεων της ελληνικής αγοράς. Η αγορά κινητής στην Ελλάδα διακρίνεται από υψηλό βαθμό συγκέντρωσης και υφίστανται σοβαροί περιορισμοί στην πρόσβαση σε χονδρικές υπηρεσίες κινητής που θα επέτρεπαν την άσκηση ανταγωνιστικής πίεσης από ΜVNOs. Ωστόσο, στο κείμενο της διαβούλευσης οι ΠΔΚ και οι ΜVNOs αντιμετωπίζονται από κοινού, χωρίς να αναδεικνύονται οι ειδικές περιστάσεις και οι αντικειμενικοί περιορισμοί που αντιμετωπίζουν οι ΜVNOs. Τα περιθώρια τιμολογιακής ευελιξίας των ΜVNOs και η δυνατότητα ενός ΜVNO να ασκεί ισχύ επί των τιμών του, περιορίζονται από τις αναποτελεσματικότητες του ανταγωνισμού στη χονδρική πρόσβαση και στην εκκίνηση κλήσεων.

3. Η ΕΕΤΤ θεωρεί εύλογο και αναλογικό να επιβάλλει κανονιστικά την υποχρέωση ελέγχου τιμών στον νεοεισερχόμενο ΜVNO με την ίδια μέθοδο κοστολόγησης, χωρίς να αιτιολογεί την θέση της αυτή.

Για την επιβολή συμμετρικών ΜΤRs στους νεοεισερχόμενους ΜVNOs θα πρέπει να εξετάζεται η δυνατότητα που έχουν να επιτύχουν οικονομίες κλίμακος, αντίστοιχες με αυτές που επιτυγχάνουν οι πάροχοι που τους φιλοξενούν στο δίκτυό τους, ώστε να έχουν το ίδιο κόστος ανά μονάδα, ανεξάρτητα από το μερίδιο αγοράς που κατέχουν. Η δυνατότητα του ΜVNO να επιτύχει οικονομίες κλίμακος καταδεικνύεται από τον

επαρκή οικονομικό χώρο μεταξύ του συμφωνημένου “airtime fee” και του καθορισμένου (μέσω του pure BU-LRIC) MTR. Ένα άλλο σημαντικό στοιχείο που θα πρέπει να εξετάζεται προκειμένου να διαπιστωθεί εάν η επιβολή συμμετρικών MTRs είναι εύλογη και αναλογική για τον νεοεισερχόμενο MVNO, είναι ο βαθμός ελέγχου του δικτύου του που του επιτρέπει να διαχειρίζεται αυτόνομα τις υπηρεσίες τερματισμού κλήσεων των πελατών του.

Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω, θεωρούμε ότι η ΕΕΤΤ θα πρέπει να εξετάζει κάθε φορά τις επιμέρους συνθήκες υπό τις οποίες ο νεοεισερχόμενος MVNO δραστηριοποιείται στην αγορά κινητής τηλεφωνίας και τη θέση αυτού στην αγορά. Εάν διαπιστώνεται ότι ένας νεοεισερχόμενος πάροχος που λειτουργεί κάτω από την ελάχιστη αποδοτική κλίμακα υπόκειται σε οριακό κόστος ανά μονάδα υψηλότερο από το οριακό κόστος των ΠΔΚ, δικαιολογείται η ανάκτηση του αυξημένου αυτού οριακού κόστους, μέσω ασύμμετρων τελών τερματισμού, για μια μεταβατική περίοδο, εάν υπάρχουν φραγμοί εισόδου και επέκτασης στην αγορά λιανικής. Επίσης, θα πρέπει η Αρχή να εξετάζει εάν ο νεοεισερχόμενος πάροχος μπορεί να επωφεληθεί από τις ίδιες οικονομίες κλίμακος, οι οποίες ισχύουν για τους ΠΔΚ, με άλλα λόγια εάν υπάρχει επαρκής οικονομικός χώρος για τον νεοεισερχόμενο, σύμφωνα με όσα αναφέραμε παραπάνω. Ενδεχομένως, σε κάποιες περιπτώσεις να δικαιολογείται επιπλέον οι MVNOs να μπορούν να αποζημιωθούν εξαιτίας της ανισορροπίας στην ανταλλαγή κίνησης, κατά το πρώτο διάστημα της δραστηριότητάς τους, εάν αυτή οδηγεί σε απώλειες μεγαλύτερες από αυτές που θα προέκυπταν εάν επιβάλλονταν συμμετρικά MTRs με βάση το μοντέλο BU-LRIC.

4. Θεωρούμε ότι χρήζουν περαιτέρω ανάπτυξης και τεκμηρίωσης οι θέσεις της ΕΕΤΤ αναφορικά με την ανάλυση της υποκαταστασιμότητας των παραδοσιακών κλήσεων μέσω δικτύων κινητής σε σχέση με τις κλήσεις μέσω εφαρμογών τηλεφωνίας VoIP (π.χ. Skype, Viber), οι οποίες χρησιμοποιούν είτε το δίκτυο δεδομένων του παρόχου, ή διαθέσιμο WIFI δίκτυο (παράγραφοι 2.2.1.4 επ.). Προτείνεται η ανάλυση και ποιοτικών παραμέτρων αναφορικά με την αξία της τηλεφωνικής κίνησης που εξυπηρετείται μέσω εναλλακτικών εφαρμογών τηλεφωνίας, καθώς η εμπορική αξία της δυνατότητας συμπληρωματικής χρήσης τέτοιων εφαρμογών βαίνει αυξανόμενη, ιδίως για ειδικές κοινωνικές ομάδες όπως μετανάστες, φοιτητές κλπ. Αντίστοιχα, αυξάνεται ολοένα η εμπορική κρισιμότητα των όρων χονδρικής πρόσβασης σε χωρητικότητα δικτύου, τόσο για υπηρεσίες φωνής μέσω εικονικού δικτύου κινητής τηλεφωνίας, όσο και για άλλες υπηρεσίες.

5. Τέλος, συμφωνούμε με τις επισημάνσεις της ΕΕΤΤ στην ενότητα 1.2.4. Είναι αληθές ότι η μη συμμόρφωση παρόχων δικτύων ηλεκτρονικών επικοινωνιών άλλων Κρατών Μελών με τις επιταγές της Σύστασης 2009/396/EK για τα συμμετρικά τέλη τερματισμού, οδήγησε σε ανισορροπίες και ζημίες για τους παρόχους που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα. Ανταποκρίνεται επίσης στην πραγματικότητα ότι η ρυθμιστική προσέγγιση των τελών τερματισμού εκτός του ΕΟΧ είναι ετερογενής. Ως εκ τούτου συμφωνούμε ότι η ελεύθερη εμπορική διαπραγμάτευση είναι ο καταλληλότερος τρόπος για τη διαμόρφωση των τελών τερματισμού που ισχύουν για χώρες εκτός του ΕΟΧ.

4.4 VODAFONE

4.5 WIND